

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

LWR.410.006.06.2019

Krzysztof Szewczyk
Dyrektor
Zarządu Dróg, Komunikacji i Utrzymania Miasta
w Wałbrzychu
ul. Jana Matejki 1
58-300 Wałbrzych

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/108 Funkcjonowanie i rozwój transportu publicznego w miastach na prawach powiatu województwa dolnośląskiego

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana

Zarząd Dróg, Komunikacji i Utrzymania Miasta w Wałbrzychu
(dalej: ZDKiUM lub Zarząd) ul. Jana Matejki 1, 58-300 Wałbrzych

Kierownik jednostki kontrolowanej

W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki pełnił Krzysztof Szewczyk, Dyrektor ZDKiUM (dalej: Dyrektor) od dnia 4 lipca 2013 r.

Zakres przedmiotowy kontroli

1. Działania związane z planowaniem rozwoju, organizacją i zarządzaniem publicznym transportem w mieście.
2. Realizacja inwestycji dotyczących transportu zbiorowego.
3. Stan techniczny taboru komunikacji miejskiej.
4. Wydatkowanie środków na utrzymanie i funkcjonowanie transportu publicznego.

Okres objęty kontrolą

1 stycznia 2016 r.– 30 czerwca 2019 r.

Podstawa prawna podjęcia kontroli

Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹

Jednostka przeprowadzająca kontrolę

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu

Kontrolerzy

- 1) Paweł Potemski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/67/2019 z 15 kwietnia 2019 r.
- 2) Mariusz Orawczak, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/90/2019 z 16 maja 2019 r.

(akta kontroli str.1-4)

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489 ze zm., dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

Realizowane przez ZDKiUM działania w zakresie planowania, organizacji i zarządzania publicznym transportem zbiorowym, zapewniały jego funkcjonowanie i rozwój na terenie miasta Wałbrzycha. Rozwiązania przyjęte w *Planie transportowym* odpowiadały, co do zasady, wymogom wynikającym z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o *publicznym transporcie zbiorowym*³ oraz w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia z dnia 25 maja 2011 r. w *sprawie szczegółowego zakresu planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego*⁴.

Zakres realizowanych zadań odpowiadał zamierzeniom przyjętym w *Planie transportowym*, poprzez m.in. wprowadzanie nowych linii autobusowych, modernizowanie infrastruktury przystankowej oraz wprowadzenie inteligentnego systemu transportu (ITS).

Zarząd posiadał aktualne dane m.in. o stanie taboru autobusowego i infrastruktury przystankowej. Każdy z autobusów wykorzystywany w transporcie publicznym był niskopodłogowy, z udogodnieniami dla osób z niepełnosprawnościami oraz posiadał rozwiązania konstrukcyjne służące ograniczeniu emisji szkodliwych składników spalin.

Realizowane w kontrolowanym okresie umowy o świadczenie usług w zakresie publicznego transportu zbiorowego zostały zawarte z podwykonawcą, z zachowaniem określonych w *ustawie o publicznym transporcie zbiorowym* wymogów. Ich treść odpowiadała art. 25 ww. ustawy.

Prawidłowo, efektywnie przygotowano i zrealizowano inwestycje dotyczące publicznego transportu związane z modernizacją infrastruktury przystankowej.

Flota autobusowa posiadała aktualne badania techniczne i była utrzymana w dobrym stanie technicznym, co potwierdziła kontrola przeprowadzona przez Wojewódzki Inspektorat Transportu Drogowego we Wrocławiu.

Najwyższa Izba Kontroli stwierdziła jednakże nieprawidłowości, polegające na: [1] przygotowaniu i przedłożeniu Prezydentowi Miasta Wałbrzycha projektu *Planu transportowego* bez zawarcia w nim wymaganej, planowanej sieci komunikacyjnej wraz z określeniem linii komunikacyjnych oraz oceny i prognozy potrzeb przewozowych z uwzględnieniem gęstości zaludnienia gmin powiatu wałbrzyskiego, które zamierzano połączyć komunikacją miejską; [2] nieprzedkładaniu do aktualizacji *Planu transportowego*, pomimo dokonania: [a] zmiany sieci komunikacyjnej wraz ze zmianą częstotliwości kursów na poszczególnych liniach, [b] połączenia komunikacją miejską kolejnych gmin powiatu wałbrzyskiego; [3] nieprzeprowadzeniu waloryzacji stawki za 1 wozokilometr w 2017 r. - wbrew postanowieniom umów na świadczenie usług transportowych, co skutkowało wypłaceniem z tego tytułu w 2017r. zawyżonego, o 894,4 tys. zł, wynagrodzenia podwykonawcy; [4] niezgodnym z ustaleniami *Planu transportowego* określeniu częstotliwość kursów dla jednej linii autobusowej; [5] sporządzaniu informacji dotyczących transportu publicznego: [a] za 2018 r. na nieaktualnym wzorze, [b] przedstawiających za lata 2016-2018 dane niezgodne ze stanem faktycznym; [6] niewyegzekwowaniu od wykonawcy usług transportowych kar umownych w łącznej kwocie 0,7 tys. zł; [7] zaniżeniu wynagrodzenia wykonawcy usług transportowych o 9,7 tys. zł poprzez przyjęcie nierzetelnych rozliczeń.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W niniejszej kontroli zastosowano opisową ocenę ogólną.

³ Ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym (Dz.U. z 2018 r. poz. 2016 ze zm.); dalej: *ustawa o publicznym transporcie zbiorowym*.

⁴ Dz.U. Nr 117, poz. 684; dalej: rozporządzenie w sprawie planu transportowego.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Działania związane z planowaniem rozwoju, organizacją i zarządzaniem publicznym transportem w mieście.

1.1. Koncepcja organizacji i rozwoju transportu publicznego

Opis stanu faktycznego

1.1.1. ZDKiUM powołano do realizacji zadań własnych Miasta Wałbrzych w zakresie ujętym w Statucie uchwalonym przez Radę Miejską Wałbrzycha⁶. W Statucie wskazano, iż ZDKiUM działa na podstawie przepisów ustawy o *publicznym transporcie zbiorowym*. W zakresie transportu drogowego osób⁷ do zadań Zarządu należało m.in.: zarządzanie komunikacją miejską i zapewnienie odpowiednich warunków jej funkcjonowania (w tym tworzenie linii i połączeń komunikacyjnych); ustalanie zadań przewozowych, badanie i analiza potrzeb przewozowych w publicznym transporcie zbiorowym z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami; przeprowadzanie analizy sytuacji rynkowej w zakresie regularnego przewozu osób; opracowywanie projektów rozkładów jazdy dla przewoźników i operatorów; kontrola świadczonych usług przewozowych, przygotowywanie projektów założeń taryfowych w komunikacji miejskiej; opiniowanie lokalizacji przystanków autobusowych oraz ich budowa, konserwacja i utrzymywanie w należytym stanie (§ 3 ust. 2 Statutu).

(akta kontroli str. 906-928)

1.1.2. Zadania w zakresie transportu drogowego realizował, zgodnie z postanowieniami Regulaminu organizacyjnego ZDKiUM⁸, Dział Komunikacji Zbiorowej, nadzorowany przez Zastępcę Dyrektora Zarządu.

(akta kontroli str. 906-928)

1.1.3. Uchwałą Rady Miejskiej Wałbrzycha z dnia 10 lipca 2012 r.⁹ przyjęto plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego w Wałbrzychu i Szczawnie-Zdroju w zakresie organizacji publicznego transportu zbiorowego¹⁰ (dalej: *Plan transportowy*)¹¹.

Plan transportowy zlecono do wykonania podmiotowi zewnętrznemu, na podstawie umowy z dnia 9 lutego 2012 r., za wynagrodzeniem w kwocie 63,3 tys. zł.

Dodatkowo wykonując zalecenia z *Planu transportowego*, umową z dnia 2 sierpnia 2012 r.¹², Zarząd zlecił jego adaptację (uzupełnienie), w celu doprowadzenia *Planu transportowego* do wymogów określonych m.in. w art. 12 ust. 1 ustawy o *publicznym transporcie zbiorowym* oraz § 4 ust. 1-2 rozporządzenia w sprawie *planu transportowego*, tj. modyfikację tras linii komunikacji miejskich, projektów rozkładów jazdy i liczby wozokilometrów (dalej: wzm). Za wykonanie adaptacji *Planu transportowego* Zarząd zapłacił 6,1 tys. zł.

⁵ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej. W niniejszej kontroli zastosowano opisowe oceny częściowe.

⁶ Uchwała Nr XXXVIII/209/05 Rady Miejskiej Wałbrzycha z dnia 29 marca 2005 r. w sprawie nadania Statutu Zarządowi Dróg i Komunikacji w Wałbrzychu – jednostce budżetowej Gminy Wałbrzych (Dz. Urz. Woj. Doln. Nr 93, poz. 2042 ze zm.).

⁷ Także z terenu miast i gmin sąsiednich, z którymi Gmina Wałbrzych zawarła porozumienie w sprawie wspólnej realizacji komunikacji na swoim obszarze.

⁸ Zarządzenie Nr 59/2011 Dyrektora ZDKiUM z dnia 28 października 2011 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu organizacyjnego Zarządu Dróg, Komunikacji i Utrzymania Miasta w Wałbrzychu (ze zm.) oraz zarządzenie Nr 120/2017 Dyrektora ZDKiUM z dnia 10 października 2017 r. w sprawie nadania Regulaminu organizacyjnego Zarządowi Dróg, Komunikacji i Utrzymania Miasta w Wałbrzychu (ze zm.).

⁹ Uchwała Nr XXXV/283/2012 Rady Miejskiej Wałbrzycha (Dz. Urz. Woj. Doln. poz. 2879).

¹⁰ Wypełniając postanowienia art. 9 ustawy o publicznym transporcie zbiorowym.

¹¹ Przy jego sporządzaniu nie kierowano się uwarunkowaniami określonymi na szczeblu wojewódzkim, ponieważ plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Województwa Dolnośląskiego został uchwalony w dniu 30 października 2014 r., tj. po uchwaleniu omawianego *Planu transportowego*.

¹² Z podmiotem zewnętrznym, który wykonał *Plan transportowy*.

Celem założeń zawartych w *Planie transportowym* było określenie zasad funkcjonowania transportu zbiorowego i kierunków jego zrównoważonego rozwoju, opartego o integrację systemów taryfowo-biletowych i transportowych oraz ograniczanie jego negatywnego wpływu na środowisko naturalne. Powołując się na badania przeprowadzone w listopadzie 2011 r. oraz analizę stanu komunikacji miejskiej określono kierunki jej rozwoju. Należały do nich: odwrócenie negatywnej tendencji odwrotu pasażerów od miejskiej komunikacji¹³ poprzez znalezienie nowego operatora, poprawę sytuacji taborowej, odtworzenie zaufania podróżnego do transportu publicznego i równoległe działania w zakresie wprowadzania priorytetów w ruchu dla publicznego transportu zbiorowego¹⁴. *Plan transportowy* jednocześnie zakładał stopniowe wprowadzanie ograniczeń dla komunikacji indywidualnej i szerokich stref płatnego parkowania, jak również zawężenie powierzchni dróg ogólnodostępnych w ścisłym centrum miasta i na głównych ciągach, z których korzystają autobusy komunikacji miejskiej. Ponadto wnioskowano o dążenie do integracji wszystkich środków transportu publicznego, dostosowywanie infrastruktury przystankowej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, wykorzystywanie nowoczesnych narzędzi do tworzenia platformy kontaktów z pasażerami, zapewniającej wszechstronne informacje o komunikacji zbiorowej, jak i uproszczenie linii komunikacyjnych i rozkładów jazdy, wraz z ich synchronizacją np. z komunikacją kolejową.

Plan transportowy zawierał większość wymaganych elementów, wskazanych w art. 12 ust. 1 ustawy o *publicznym transporcie zbiorowym* oraz w § 4 ust. 1 i 2 rozporządzenia w *sprawie planu transportowego*, tj. poza określeniem [1] planowanych linii komunikacyjnych dla przewozów o charakterze użyteczności publicznej (§ 4 ust.1 pkt 1 ww. rozporządzenia) oraz [2] gęstości zaludnienia obszaru objętego planem transportowym, co szczegółowo opisano w sekcji Stwierdzone nieprawidłowości niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

Ocen i prognoz potrzeb transportowych dokonano na podstawie przeprowadzonych w 2011 r., badań wielkości potoków pasażerskich¹⁵, uwzględniając lokalizacje największych generatorów ruchu¹⁶, danych demograficznych, powierzchni i ukształtowania terenu, a także konieczność zapewnienia dostępu osobom z niepełnosprawnościami oraz o ograniczonej zdolności ruchowej.

Projekt *Planu transportowego* został upubliczniony w dniu 31 maja 2012 r., a uwagi były przyjmowane do dnia 22 czerwca 2012 r. (również w Gminie Miejskiej Szczawno-Zdrój). Zasadne uwagi wniesione przez mieszkańców¹⁷ zostały uwzględnione i dotyczyły m.in.: wprowadzenia obsługi linii komunikacyjnej nr 8 autobusami niskopodłogowymi; wprowadzenia biletów czasowych i rozszerzenia systemu ich dystrybucji.

(akta kontroli str. 898-905,1141-1153,1182-1184)

W *Planie transportowym* zidentyfikowano potrzeby i przyjęto rozwiązania w zakresie funkcjonowania zintegrowanych węzłów przesiadkowych oraz działania zintegrowanych systemów taryfowo-biletowych¹⁸. Nie uwzględniono w nim natomiast, ani w żadnych innych dokumentach Miasta Wałbrzycha, zagadnienia dotyczącego środków transportu uzupełniających ofertę publicznego transportu zbiorowego (np. elektrycznych samochodów, hulajnóg, skuterów i rowerów miejskich).

Zawarta w *Planie transportowym* analiza wykorzystania połączeń kolejowych do komunikacji w obrębie Wałbrzycha wskazywała na potrzebę ich realizacji w ramach

¹³Niepunktualnej, ze zwiększającą się liczbą kursów niezrealizowanych.

¹⁴ Buspasy, Inteligentny System Transportu (dalej: ITS).

¹⁵ Wypełniając postanowienia art.12 ust.1 pkt 2 ustawy o *publicznym transporcie zbiorowym*.

¹⁶ Zakładów pracy, obiektów użyteczności publicznej, atrakcji turystycznych i placówek handlowych.

¹⁷ W tym przez Stowarzyszenie Rowerowy Wałbrzycha.

¹⁸ Wypełniając wymogi art.12 ust.1 pkt 4 i 5 ustawy o *publicznym transporcie zbiorowym*.

istniejącej sieci kolejowej, (w tym w ramach tak zwanej Wałbrzyskiej Kolei Aglomeracyjnej), przy założeniu budowy dodatkowych stacji kolejowych oraz węzłów przesiadkowych, w czym mogłoby partycypować Miasto Wałbrzych. W analizie zauważono, że trudne warunki terenowe (obszar górski) wpływają na wysokie koszty inwestycji kolejowych, jak i ich utrzymania, przy jednoczesnej niewielkiej możliwości subregionu do wygenerowania dużych potoków pasażerskich. Postulowano jednak tworzenie zintegrowanych centrów przesiadkowych komunikacja miejska – kolej (w tym na nieużytkowanym dworcu Wałbrzych-Szczawienko).

Przy opracowywaniu *Planu transportowego* uwzględniono stan zagospodarowania przestrzennego w oparciu o studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego¹⁹, sytuację społeczno-gospodarczą, stan systemu transportowego i jego wpływ na środowisko, potrzeby zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego, w tym potrzeby przewozowe osób z niepełnosprawnościami²⁰.

W *Planie transportowym* wyznaczono następujące standardy usług²¹: **[1]** dostępność komunikacji miejskiej wyznaczona maksymalnym czasem oczekiwania na autobus w określonych czterech kategoriach poszczególnych ciągów komunikacyjnych²², **[2]** dostosowanie taboru dla osób z niepełnosprawnościami, poprzez użytkowanie wyłącznie autobusów niskopodłogowych, **[3]** dostosowanie infrastruktury przystankowej dla osób z niepełnosprawnościami – przy każdej modernizacji i przebudowie infrastruktury drogowej, **[4]** w zakresie jakości świadczonych usług, ograniczenie niepunktualności oraz kursów niezrealizowanych.

W wyniku zawarcia umowy z nowym operatorem świadczącym usługi transportu zbiorowego (w dniu 3 grudnia 2012 r.), od 2015 r. każdy z autobusów był niskopodłogowy, z udogodnieniami dla osób z niepełnosprawnościami.

Kontrole punktualności oraz kursów niezrealizowanych przeprowadzał na bieżąco Dział Komunikacji Zbiorowej, realizując czynności kontrolne oraz analizując treść skarg składanych przez pasażerów. W Dziale tym również przygotowywano rozkłady jazdy, dostosowując je do oczekiwań określonych *Planem transportowym* oraz realizowano inwestycje w infrastrukturze drogowej, dostosowując ją do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

(akta kontroli str. 1294-1345)

W *Planie transportowym* określono następujące cele dla zapewnienia zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego w Wałbrzychu **[1]** ochrona środowiska naturalnego poprzez zwiększanie do ponad 50% udziału transportu publicznego (w tym 45% komunikacją autobusową²³ oraz 5% koleją miejską) w zmotoryzowanym ruchu miejskim w 2030 r., poprzez: **[1a]** ograniczenia ruchu pojazdów indywidualnych w ścisłym centrum w postaci: stref ruchu uspokojonego oraz nowych ciągów pieszych na drogach wyłączonych z ruchu pojazdów silnikowych; **[1b]** ograniczanie liczby miejsc parkingowych w ścisłym centrum wraz z rozszerzaniem stref płatnego parkowania; **[1c]** wprowadzanie przywilejów w ruchu dla autobusów komunikacji miejskiej w stosunku do pozostałych pojazdów; **[1d]** zmiana operatora komunikacji gminnej, który będzie

¹⁹ Uchwała Nr XI/154/99 Rady Miejskiej Wałbrzycha z dnia 30 czerwca 1999 r. ze zm.

²⁰ Wypełniając postanowienia art.12 ust. 2 pkt 4 ustawy o publicznym transporcie zbiorowym.

²¹ Wypełniając postanowienia art.12 ust. 1 pkt 6 ustawy o publicznym transporcie zbiorowym.

²² Kategoria I – co 7,5 minuty (odpowiednio w dni robocze, poza porą wieczorową) i co 15 minut (dni wolne i w dni robocze po 20:30), kategoria II odpowiednio co 15 i 30 minut; kategoria III, co 30 i 60 minut, kategoria IV co 60 i 60 minut. Dla kursów do ul. Uczniowskiej i Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (w kategorii IV) maksymalny czas oczekiwania ustalano według zapotrzebowań.

²³ Z uwagi na występującą w Wałbrzychu i Szczawnie-Zdroju prywatną miejską komunikację autobusową (w 2011 r. udział 6,1% w zmotoryzowanym ruchu miejskim, przy organizowanym przez gminę Wałbrzych 30,1%) oraz założone w planie przejęcie linii prywatnych, stosowano ogólne pojęcie miejska komunikacja autobusowa, obejmująca obie te formy.

wykorzystywał tabor spełniający wymogi norm Euro 5 i EEV (ponad 80% kursów obsługiwane przez autobusy ekologiczne); [2] osiągnięcie udziału 35% komunikacji autobusowej w zmotoryzowanym ruchu miejskim w 2015 r., oraz 1% korzystających z kolei miejskiej; [3] osiągnięcie udziału 37% komunikacji autobusowej w zmotoryzowanym ruchu miejskim w 2020 r., oraz 3% korzystających z kolei miejskiej; [4] wzbudzenie ruchu rowerowego do zadawalającego poziomu, powyżej 5% udziału w ruchu miejskim, poprzez: budowę i wydzielenie systemu dróg rowerowych; budowa parkingów rowerowych, i ich również koordynacja z komunikacją zbiorową w postaci parkingów „Bike & Ride”; wprowadzenie systemu ogólnodostępnych rowerów miejskich oraz możliwości przewozu rowerów środkami komunikacji; [5] dążenie do włączenia i zintegrowania prywatnej miejskiej komunikacji autobusowej (korzystającej w 2011 r. bezpłatnie z miejskiej infrastruktury przystankowej) do komunikacji organizowanej przez Gminę Wałbrzych. W *Planie transportowym* nie określono zasad monitorowania postępu realizacji ww. zadań.

Po uchwaleniu *Planu transportowego* ZDKiUM nie przeprowadzał aktualizacji jego treści²⁴ jak i nie przeprowadzał badań wśród pasażerów komunikacji miejskiej i analiz potoków pasażerskich, których wyniki potwierdzałyby wykonanie wymagalnego zadania [2] i zadania [4] (bez terminu realizacji).

ZDKiUM nie monitorował wypełnienia założonego standardu osiągnięcia w 2015 r. 35% udziału komunikacji autobusowej w zmotoryzowanym ruchu miejskim oraz 1% korzystających z kolei miejskiej. Od 2011 r. ZDKiUM nie przeprowadził analizy potoków pasażerskich na terenie Wałbrzycha i Szczawna Zdroju.

Dyrektor ZDKiUM wyjaśnił, iż nie zlecał przeprowadzenia nowego badania, a badania i analizę potrzeb przewozowych przeprowadzano na podstawie danych historycznych uzyskiwanych z autobusów (z tak zwanych „bramek liczących w pojazdach”) oraz zgłaszanych zapotrzebowań, skutkujących modyfikacjami rozkładów jazdy.

(akta kontroli str. 5-10,1091-1135,1185-1188)

1.1.4. Poza *Planem transportowym*, Rada Miejska Wałbrzycha uchwaliła w dniu 27 sierpnia 2015 r.²⁵ przyjęcie do realizacji Planu Gospodarki Niskoemisyjnej na lata 2014-2020 z perspektywą do 2030 r. dla Gminy Wałbrzych z uwzględnieniem zapisów części wspólnej Planu dla Aglomeracji Wałbrzyskiej²⁶ (dalej: PGN). W PGN zawarto Plan mobilności miejskiej i politykę transportową Aglomeracji Wałbrzyskiej, której celem było stworzenie na jej obszarze systemu transportowego, zapewniającego wysoką jakość oraz bezpieczeństwo przewozu osób, przy jednoczesnym ograniczeniu negatywnego wpływu transportu na środowisko naturalne i warunki życia mieszkańców²⁷.

Dane dotyczące komunikacji i dróg w Wałbrzychu według stanu na dzień 30 czerwca 2019 r. przedstawiały się następująco: liczba linii autobusowych: 13 (do

²⁴ Wymóg wynikający z postanowień art.15 ust.1 pkt 2 ustawy o publicznym transporcie zbiorowym.

²⁵ Uchwała Nr X/139/2015 Rady Miejskiej Wałbrzycha (ze zm.).

²⁶ Zrealizowany w ramach projektu pn. „Rozwój Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Wałbrzyskiej poprzez opracowanie dokumentów strategicznych wspierających integrację 22 jst: Strategii ZIT, Programu Gospodarki Niskoemisyjnej i Zintegrowanego Programu Transportu Publicznego” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej i budżetu państwa przyznanych w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania współpracy w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych”, ogłoszonego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju. Dokument pn. *Zintegrowany Program Transportu Publicznego na lata 2014-2025 dla 22 gmin Aglomeracji Wałbrzyskiej Etap II Analiza wariantów budowy wspólnego systemu transportu drogowego*, mimo sporządzenia w maju 2015 r. nie został uchwalony (zawierał m.in. Politykę transportową Aglomeracji Wałbrzyskiej i plan mobilności miejskiej, na który powoływano się w PGN).

²⁷ Wyznaczono następujące cele główne oraz szczegółowe (przyszłe rezultaty): wprowadzenie zintegrowanego systemu transportowego (m.in. poprzez integrację organizacyjną i funkcjonalną transportu publicznego; poprawę jakości obsługi pasażerów); zahamowanie degradacji i dążenie do wysokiej jakości połączeń liniowych (przez modernizację i rozbudowę infrastruktury liniowej dla: ruchu międzygminnego i transportu pasażerskiego w miastach); wzrost bezpieczeństwa użytkowników systemu transportowego (m.in. budowa systemu ścieżek i tras rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą); poprawa stanu środowiska i zmniejszenie uciążliwości transportu dla mieszkańców (np. ochrona przed hałasem i wibracjami).

15 kwietnia 2018 r. było 12), o łącznej długości 183,4 km (wg stanu na dzień 1 stycznia 2016 r. - 177,3 km); wydzielone dwa odcinki buspasów o łącznej o długości 555 metrów (0,3% łącznej długości linii autobusowych); 47,2 km ulic ze strefą uspokojonego ruchu²⁸ (w tym 1,2 km wprowadzone po uchwaleniu *Planu transportowego*); 285 metrów ulic wyłączonych z ruchu za wyjątkiem komunikacji miejskiej (0,2% łącznej długości linii autobusowych); liczba osób przewiezionych komunikacją miejską kolejno: 16 375,3 tys. w 2016 r., 15 713,6 tys. w 2017 r., 15 790,0 tys. w 2018 r., 7 917,8 tys. (w I półroczu 2019 r.), liczba autobusów: 56, w tym żaden nie był wyposażony w klimatyzację; dwa parkingi Parkuj i jedź²⁹. Strefę płatnego parkowania określono uchwałą Rady Miejskiej Wałbrzycha z dnia 30 kwietnia 2015 r.³⁰, z 880 miejscami parkingowymi na terenie Wałbrzycha.

(akta kontroli str.1091-1135,1460-1461)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Przedłożony Miastu Wałbrzych projekt *Planu transportowego* nie spełniał wymogów przewidzianych art.12 ust. 1 pkt 1 ustawy o *transportie zbiorowym*, jak i § 4 ust. 1 pkt 1 i pkt 2 lit. b rozporządzenia w *sprawie planu transportowego*, tj. nie określał [a] sieci komunikacyjnej, na której planowano wykonywanie przewozów o charakterze użyteczności publicznej, poprzez określenie linii komunikacyjnych na danym obszarze oraz [b] oceny i prognozy potrzeb przewozowych z uwzględnieniem gęstości zaludnienia na terenach gmin, które planowano połączyć komunikacją miejską³¹. W *Planie transportowym* opisano szczegółowo aktualną na dzień jego sporządzenia, sieć komunikacyjną (2012 r.) i zalecono jej uproszczenie. Planowaną sieć komunikacyjną opracowano dopiero w wyniku realizacji, wspomnianej w punkcie 1.1.3 wystąpienia pokontrolnego, umowy z dnia 2 sierpnia 2012 r., na podstawie której wypłacono wykonawcy kwotę 6,1 tys. zł³², co jednak ostatecznie nie zostało uwzględnione w *Planie transportowym*.

(akta kontroli str.898-905,1141-1153,1164-1188)

Dyrektor Zarządu wyjaśnił, iż *Plan transportowy* wypełniał wymogi ustawowe, jak i ww. rozporządzenia, gdyż określono sieć komunikacyjną z przewozami o charakterze użyteczności publicznej – z podziałem Wałbrzycha i Szczawna Zdroju na rejony o zróżnicowanej kategorii obsługi komunikacją miejską, wraz z ich gęstością zaludnienia. Z gminami dołączonymi do komunikacji miejskiej zawierano porozumienia na okres czterech lat.

2. ZDKiUM wbrew obowiązkowi wynikającemu z § 3 ust. 2 Statutu nie przedłożył Miastu Wałbrzych projektu aktualizacji *Planu transportowego*. Nie uwzględniono m.in.: [1] zmian w sieci komunikacyjnej wprowadzonych adaptacją (uzupełnieniem) na podstawie umowy z 2 sierpnia 2012 r.; [2] skomunikowania z miejscowościami zlokalizowanymi w ościennych gminach (od 2013 r. do Głuszycy, Boguszcowa-Gorc, Mioszowa, od 2014 r. do Walimia, a od 2018 r. do Starych Bogaczowic); [3] wprowadzenia nowej linii nr 1.

Dyrektor wyjaśnił, iż: ad [1] W celu dostosowania wytycznych *Planu transportowego* w 2012 r. zlecono wykonanie opracowania, w którym zostały przedstawione założenia do modyfikacji tras, linii komunikacyjnych oraz rozkładów jazdy; ad [2] Ze

²⁸ W tym: 24 strefy ograniczone znakami B-43 i B-44 (o łącznej długości 41,6 km) i 6 stref ograniczonych znakami D-40 i D-41 (o łącznej długości 5,6 km).

²⁹ Lokalizacja, liczba miejsc parkingowych i daty uruchomienia parkingów *Parkuj i jedź*: ul. Stacyjna (przy dworcu kolejowym Wałbrzych Szczawienko) – 39 miejsc, od 16 kwietnia 2018 r.; ul. Przemysłowa – 104 miejsca, 16 października 2017 r.

³⁰ Uchwała Nr VI/90/2015 Rady Miejskiej Wałbrzycha z dnia 30 kwietnia 2015 r. w sprawie ustalenia stref płatnego parkowania, ustalenia wysokości stawek za postój pojazdów samochodowych na drogach publicznych w strefach płatnego parkowania, wprowadzenia opłat abonamentowych i zerowej stawki opłaty dla niektórych użytkowników drogi, określenia wysokości opłaty dodatkowej i ustalenia zasad pobierania tych opłat (Dz. Urz. Woj. Doln. poz. 2138 ze zm.).

³¹ Tj. Walim, Mioszów, Stare Bogaczowice, Boguszców-Gorce, Jedlina-Zdrój, Głuszycza.

³² Informacje dotyczące planowanej sieci komunikacyjnej nie zostały wprowadzone do *Planu transportowego*, gdyż nie był on aktualizowany.

wskazanymi gminami zawierano porozumienia na okres 4 lat; ad [3] Linie nr 1 utworzono po uruchomieniu przystanku przy dworcu Wałbrzych Szczawienko, wypełniając założenia *Planu transportowego* dotyczące skorelowania transportu kolejowego z komunikacją miejską.

3. ZDKiUM nie sporządził rocznych planów usług przewozowych, do czego zobowiązywały postanowienia uchwalonego *Planu transportowego*.

Dyrektor wyjaśnił, że ZDKiUM nie przygotowywał odrębnego dokumentu pn. Roczny plan usług przewozowych na poszczególne lata 2016-2019, ale zakres był realizowany poprzez inne czynności Zarządu (tj.: modyfikację - na podstawie adaptacji z 31 sierpnia 2012 r. - sieci komunikacyjnej i na wnioski zainteresowanych gmin, pasażerów i przedsiębiorstw oraz po własnych analizach ZDKiUM; wybór operatora; coroczne planowanie wydatków i dochodów).

(akta kontroli str.860-890,1080-1086,1162,1346-1354)

1.2. Organizacja transportu publicznego

Opis stanu
faktycznego

1.2.1. Zasięg terytorialny organizowanych przez Zarząd przewozów od stycznia 2016 r. obejmował gminy: Wałbrzych, Szczawno-Zdrój, Jedlina-Zdrój, Mieroszów, Walim, Głuszyca - obsługiwane przez 12 linii autobusowych³³, a od 2018 r. obejmował również gminę Stare Bogaczowice. ZDKiUM na bieżąco dostosowywał przebieg tras i rozkładów jazdy do zmieniającego się otoczenia, wprowadzając m.in.: w 2018 r. nową linię autobusową³⁴; przedłużając kurs linii nr 15 do Meziměstí (w Czechach) od 2017 r.; nocne kursy linii A oraz wakacyjne rozkłady jazdy. Skala przewozów prowadzonych przez operatora wynosiła 4 495 473 wzkm w 2016 r., 4 472 180 wzkm w 2017 r., 4 520 195 wzkm w 2018 r. i 2 284 499 wzkm w I półroczu 2019 r.

(akta kontroli str. 5-121, 860-890,1009-1011,1080-1086)

1.2.2. Wyboru operatora publicznego transportu zbiorowego w przewozach pasażerskich, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt. 1 ustawy o publicznym transporcie zbiorowym dokonano w trybie przetargu nieograniczonego, zakończonego podpisaniem umowy transportowej w dniu 3 grudnia 2012 r., tj. w trybie przewidzianym w *Planie transportowym*³⁵. Zakres świadczonych przez operatora usług w komunikacji miejskiej był zgodny z treścią umowy z 3 grudnia 2012 r., lecz wykraczał poza zakres określony w *Planie transportowym* ze względu na brak jego aktualizacji, co szczegółowo opisano w pkt 1.1 niniejszego wystąpienia kontrolnego.

(akta kontroli str. 998-1008)

1.2.3 ZDKiUM gromadził i aktualizował dane o stanie taboru autobusowego wykorzystywanego w miejskich przewozach pasażerskich. Przewozy wykonywane były 56 autobusami, z których 20 Gmina Wałbrzych przekazała operatorowi do bezpłatnego użyczenia w terminie przewidzianym umową transportową z dnia 3 grudnia 2012 r., a pozostałe 36 autobusów było w dyspozycji operatora, zgodnie z wykazem stanowiącym załącznik do ww. umowy. Autobusy wyprodukowano w latach 2012-2013, były dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, wyposażone w elektroniczny i dźwiękowy system informacji dla pasażera oraz rozwiązania konstrukcyjne służące ograniczeniu emisji szkodliwych składników spalin, wypełniając standardy określone *Planem transportowym*.

(akta kontroli str.5-50,1294-1345,1379-1459)

³³ Linie: A, C, 2, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 15,18.

³⁴ Od 1 kwietnia 2018 r. linia nr 1, na trasie Wałbrzych-Szczawienko – Wałbrzych-Podzamcze.

³⁵ Powierzenie było zgodne z zasadami określonymi w art. 19-29, w związku z art. 4 ust. 1 pkt 24 i ust. 2 pkt 4 ustawy o publicznym transporcie zbiorowym.

1.2.4. ZDKiUM posiadał aktualne dane o stanie i wyposażeniu przystanków oraz zintegrowanych węzłów przesiadkowych wykorzystywanych do obsługi pasażerów komunikacji miejskiej.

Według stanu na dzień 30 czerwca 2019 r. spośród 300 przystanków autobusowych³⁶ na terenie Wałbrzycha, oraz dwóch węzłów przesiadkowych (Dworzec Wałbrzych-Szczawienko i Plac Solidarności), wszystkie wyposażone były w system informacyjny umożliwiający zapoznanie się z rozkładem jazdy³⁷, 159 (53,0%) wyposażonych było w wiatę – wzrost odsetka w porównaniu z 1 stycznia 2016 r. o 3,5 %, dwa pełniące funkcję węzłów przesiadkowych włącznie 142 miejsca postojowe, pięć w punkt sprzedaży biletów – wzrost o jeden punkt w porównaniu z 1 stycznia 2016 r., 49 (16,3%) w tablice dynamicznego systemu informacji pasażerskiej – wzrost odpowiednio o 5,5 % oraz 31 (10,3%) w rozwiązania techniczne zapewniające pełne dostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – wzrost odpowiednio o 5,1 %³⁸.

W kontrolowanym okresie Zarząd, w celu zapewnienia dostępności dla osób z niepełnosprawnościami zastosował rozwiązania techniczne w postaci wyniesienia krawężników peronowych, obniżenia krawężników przy przejściach dla pieszych oraz wprowadzenie oznakowania – linii dla osób niedowidzących przy trzech nowo wybudowanych przystankach³⁹ i węzle przesiadkowym Dworzec Wałbrzych-Szczawienko. Powyższe rozwiązania techniczne zastosowano również przy przebudowie i modernizacji 14 przystanków oraz remoncie 10 przystanków.

(akta kontroli str.5-121,69-70)

1.2.5. W latach 2016-2019 (I połowa) na realizację zadań dla zapewnienia zrównoważonego rozwoju transportu publicznego, przeznaczono środki z budżetu Miasta w kwocie ogółem 98 887,0 tys. zł, a ich zakres odpowiadał zamierzeniom przyjętym w *Planie transportowym*, z czego:

- na infrastrukturę przystankową w kwocie 4 917,8 tys. zł, w tym: w 2016 r. - 1 472,0 tys. zł⁴⁰, w 2017 r. - 1 887,1 tys. zł⁴¹, 2018 r. - 1 260,5 tys. zł⁴², w 2019 r. (I półrocze) - 298,2 tys. zł⁴³;
- na wynagrodzenie operatora komunikacji miejskiej 93 510,3 tys. zł w tym: w 2016 r. - 26 071,8 tys. zł, w 2017 r. - 25 936,8 tys. zł, w 2018 r. - 27 191,6 tys. zł, w 2019 r. (I półrocze) - 14 310,1 tys. zł;
- w ramach realizowanego przez ZDKiUM zadania „Ograniczenie niskiej emisji poprzez wprowadzenie zrównoważonej mobilności miejskiej i podmiejskiej, polegającej na wybudowaniu centrum przesiadkowego Wałbrzych Plac na Rozdrożu oraz poprawie systemów zarządzania ruchem i energooszczędnym oświetleniem miejskim” zrealizowano w latach 2016-

³⁶ Liczba przystanków w okresie od 1 stycznia 2016 r. w porównaniu do stanu na 30 czerwca 2019 r. wzrosła o 23 przystanki.

³⁷ Każdy przystanek wyposażony był w tabliczkę, na której znajdował się rozkład jazdy autobusów wszystkich linii odjeżdżających z danego przystanku.

³⁸ Według stanu na dzień 1 stycznia 2016 r., z 287 przystanków autobusowych na terenie Wałbrzycha wszystkie wyposażone były w system informacyjny umożliwiający zapoznanie się z rozkładem jazdy, 142 (49,5%) wyposażone były w wiatę, 4 w punkt sprzedaży biletów, 31 (10,8%) w tablice dynamicznego systemu informacji pasażerskiej oraz 17 (5,2%) w rozwiązania techniczne zapewniające pełne dostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

³⁹ Przystanki: (1) Pl. Konstytucji 3 Maja (04P), (2) Bystrzycka-Rusinowa (04/1), (3) Bystrzycka-Rusinowa (04/2).

⁴⁰M.in.: budowa przystanku przy pl. Konstytucji 3 Maja wraz z dynamiczną tablicą przystankową; przebudowa dwóch przystanków (Strzegomska 01L i 02P), montaż ośmiu wiat przystankowych.

⁴¹M.in. budowa i przebudowa ośmiu przystanków (sześciu przy ul. Bystrzyckiej, dwóch przy ul. Wrocławskiej -Lelewela); montaż ośmiu wiat przystankowych; montaż czterech dynamicznych tablic przystankowych.

⁴² M.in.: montaż ośmiu wiat przystankowych oraz montaż dziesięciu dynamicznych tablic przystankowych. A aktualizację kosztorysów na posadowienie 3 szt. wiat przystankowych w kwocie 246,00 zł; Montaż 3 szt. wiat przystankowych wraz z wykonaniem przyłączy energetycznych w kwocie 106 291,04 zł; Wyprodukowanie, dostawa i montaż 3 szt. wiat przystankowych w kwocie 42 238,20 zł; Wyprodukowanie i dostarczenie 1 szt. wiaty przystankowej w kwocie 19 495,50 zł; Wyprodukowanie i dostarczenie 1 szt. wiaty przystankowej w kwocie 19 987,50 zł (dodatkowe środki z budżetu po zniszczeniu wiaty wskutek działania silnego wiatru).

⁴³ Na techniczne utrzymanie oraz utrzymanie w czystości infrastruktury przystankowej (pozycje występujące również w latach 2016-2018).

2017⁴⁴ budowę systemu Park & Ride, na co wydatkowano 5 424,3 tys. zł, z czego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, w ramach RPO WD 2014-2020⁴⁵, kwotę 3 760,6 tys. zł.

(akta kontroli str.5-70, 891-893)

1.2.6. Na podstawie umowy⁴⁶ zawartej pomiędzy Zarządem a spółką Koleje Dolnośląskie SA (dalej: KD) wprowadzono możliwość korzystania przez pasażerów komunikacji miejskiej z istniejących połączeń kolejowych⁴⁷ na podstawie wzajemnie honorowanego biletu zintegrowanego miesięcznego (*Bilet zintegrowany Wałbrzych* - od 1 października 2016 r.) oraz jednorazowego (*Bilet zintegrowany Wałbrzych Jednorazowy Tam i Powrót* - od 1 kwietnia 2018 r.). Sprzedaż biletów prowadziły wyłącznie Biura Obsługi Klienta oraz kasy biletowe KD na stacjach: Jelenia Góra, Kłodzko Główne, Wałbrzych Miasto, Wrocław Główny. ZDKiUM z tytułu ww. umowy poniósł wydatki z tytułu druku znaczków do *Biletu zintegrowanego Wałbrzych* w kwocie 0,6 tys. zł. W latach 2016-2019 (do 30 czerwca) sprzedano odpowiednio 85, 475, 615 i 198 biletów miesięcznych i 20 biletów jednorazowych (w 2018 r.).

(akta kontroli str. 929-964)

1.2.7. W Wałbrzychu nie funkcjonowała, wg stanu na dzień 30 czerwca 2019 r., wypożyczalnia rowerów miejskich, jak też wypożyczalnia elektrycznych samochodów, hulajnóg i skuterów.

(akta kontroli str. 5-10)

1.2.8. Przystanki komunikacyjne udostępnione dla operatorów i przewoźników w publicznym transporcie zbiorowym wskazane zostały w załączniku nr 1 do uchwały Nr LI/501/13 Rady Miejskiej Wałbrzycha z 22 sierpnia 2013 r. w sprawie określenia przystanków komunikacyjnych, których właścicielem lub zarządzającym jest Gmina Wałbrzych oraz określania zasad warunków i zasad korzystania z przystanków komunikacyjnych⁴⁸. Załącznik nr 2 do ww. uchwały określał warunki i zasady korzystania z tych przystanków.

(akta kontroli str. 81-121)

1.2.9. ZDKiUM pobierał opłaty za korzystanie przez operatora i przewoźnika z przystanków komunikacyjnych na podstawie uchwały Rady Miejskiej Wałbrzycha z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie ustalenia stawki opłaty za korzystanie przez operatora i przewoźnika z przystanków komunikacyjnych, których właścicielem albo zarządzającym jest Gmina Wałbrzych⁴⁹, którą określono na 0,05 zł za jedno zatrzymanie środka transportu na przystanku⁵⁰.

(akta kontroli str. 5-121)

1.2.10. Miasto Wałbrzych ustaliło system taryf za przejazdy komunikacją miejską uchwałą Rady Miejskiej Wałbrzycha z dnia 19 marca 2015 r.⁵¹, wprowadzając bilet: jednorazowy – czasowy 60-minutowy; jednorazowy – czasowy 24-godzinny; socjalny jednorazowy – czasowy 60 minutowy⁵² (ceny biletów normalnych/ulgowych wynosiły odpowiednio 2,80 zł/1,40 zł, 10 zł/5 zł, 0,80 zł); oraz bilety okresowe na

⁴⁴ W ramach realizacji etapu IV w 2016 r. wydatkowano 123,7 tys. zł, a przy realizacji etapu II i III w 2017 r. 296,4 tys. zł.

⁴⁵ *Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2014 - 2020*.

⁴⁶ Umowa z dnia 30 września 2016 r. (nr 545/2016) w sprawie zasad wprowadzenia Biletu Zintegrowanego Wałbrzych na obszarze gminy Wałbrzych oraz gmin, które podpisały z gminą Wałbrzych porozumienia międzygminne (ze zm.).

⁴⁷ Od lub do stacji: Wałbrzych Fabryczny, Wałbrzych Główny, Wałbrzych Miasto, Wałbrzych Szczawienko, Boguszów-Gorce Wschód, Boguszów-Gorce, Boguszów-Gorce Zachód, Jedlina-Zdrój, Gluszyca, Gluszyca Górna. Od 1 kwietnia 2018 r. również: Mioszów i Unisław Śląski.

⁴⁸ Dz. Urz. Woj. Doln. poz. 4791 ze zm.

⁴⁹ Dz. Urz. Woj. Doln. Nr 83, poz. 1284.

⁵⁰ Wypełniając postanowienia art. 16 ust. 5 pkt 1 ustawy o *publicznym transporcie zbiorowym*.

⁵¹ Uchwała Nr V/65/2015 w sprawie ustalenia cen i opłat za usługi przewozowe świadczone środkami transportu zbiorowego organizowanego przez Gminę Wałbrzych (Dz. Urz. Woj. Doln. poz. 1297 ze zm.).

⁵² Przysługujący w dni robocze (od poniedziałku do piątku) osobom upoważnionym do świadczeń pomocy społecznej zamieszkałym na terenie Wałbrzycha (ważny wraz z aktualną decyzją Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej przyznającą zasiłek stały/okresowy/celowy wraz z dokumentem tożsamości ze zdjęciem).

okaziciela⁵³. Uproszczenie taryf oraz wprowadzenie biletów czasowych stanowiło jedno działań przewidzianych *Planem transportowym*. Nowelizacją, wprowadzoną uchwałą Rady Miejskiej Wałbrzycha z dnia 29 czerwca 2017 r.⁵⁴, podwyższono ceny biletów (z dniem 1 sierpnia 2017 r.) do odpowiednio 3,20 zł/1,60 zł, 12 zł/6 zł, 0,90 zł ze względu na, jak wskazano w uzasadnieniu, systematyczny wzrost wydatków Gminy na zadania związane z organizacją publicznego transportu zbiorowego.

(akta kontroli str. 1136-1140)

1.2.11. Wyboru operatora świadczącego usługi przewozowe na okres 10 lat w zakresie regularnego przewozu osób na liniach komunikacyjnych łączących Wałbrzych i gminy sąsiednie, z którymi zawarto porozumienie w zakresie lokalnego transportu zbiorowego, dokonano po przeprowadzeniu, jak wskazano w punkcie 1.2.2. wystąpienia pokontrolnego, przetargu nieograniczonego, tj. w sposób przewidziany w art.19 ust. 1 pkt 1 *ustawy o publicznym transporcie zbiorowym*. Umowę na okres 10 lat z Śląskim Konsorcjum Autobusowym (dalej: ŚKA⁵⁵) zawarto w dniu 3 grudnia 2012 r.⁵⁶, z okresem obowiązywania od 29 grudnia 2012 r., gdzie określono roczny zakres rzeczowy na ok. 3,8 mln wzmk rocznie. Postanowienia umowy zabezpieczały interes Miasta Wałbrzycha w zakresie zagwarantowania przewozów pasażerskich komunikacją miejską o określonym standardzie. W szczególności zawarto postanowienia dotyczące kar umownych za niewłaściwą realizację umowy lub za czasowe ograniczenie zakresu realizacji przewozów (zgodnie z art. 25 ust. 3 pkt 22 ww. ustawy).

Ponadto, poza wyżej wskazaną umową z ŚKA, w trybie przewidzianym w SIWZ, na podstawie art.67 ust. 1 pkt 6 z dnia z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (dalej: *Pzp*)⁵⁷, przeprowadzono zamówienie z wolnej ręki, w wyniku którego zawarto z ŚKA w dniu 2 kwietnia 2015 r. umowę na usługi dodatkowe, z okresem obowiązywania do 2 grudnia 2022 r., gdzie określono roczny zakres rzeczowy na ok. 2,4 mln wzmk rocznie⁵⁸.

(akta kontroli str.998-1008,1286-1345,1355-1461)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.3. Zarządzanie publicznym transportem

Opis stanu
faktycznego

1.3.1. W okresie objętym kontrolą dokonano zmian w treści umów o świadczenie usług w zakresie publicznego transportu zbiorowego (z dnia 3 grudnia 2012 r. i 2 kwietnia 2015 r.) na podstawie 41 aneksów. Zmiany te dotyczyły zakresu rzeczowego świadczonych usług transportowych (38 aneksów), kolejne dwa dotyczyły zmian wielkości kar umownych, a jeden doprecyzowania stron umowy.

Zarząd mimo wynikającego z § 9 ust. 11 umów transportowych z dnia 3 grudnia 2012 r. i 2 kwietnia 2015 r., obowiązku corocznej waloryzacji stawki za 1 wzmk, nie przeprowadził takiej waloryzacji w 2017 r., co szczegółowo przedstawiono w sekcji stwierdzone nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 965-975,1286-1345,1379-1459)

1.3.2. Na podstawie wybranej próby rozkładów jazdy 13 linii autobusowych, obowiązujących w dniach: 1 lipca 2018 r., 1 stycznia 2019 r. oraz 21 czerwca

⁵³ Bilet okresowy na okaziciela: 7-dniowy ważny we wszystkie dni tygodnia; 7-dniowy bez soboty i niedzieli; 30-dniowy ważny we wszystkie dni tygodnia; 30-dniowy bez soboty i niedzieli; wakacyjny.

⁵⁴ Uchwała Nr XLV/551/2017 Rady Miejskiej Wałbrzycha z dnia 29 czerwca 2017 r. zmieniająca uchwałę Nr V/65/2015 Rady Miejskiej Wałbrzycha z dnia 19 marca 2015 r. w sprawie ustalenia cen i opłat za usługi przewozowe świadczone środkami transportu zbiorowego organizowanego przez Gminę Wałbrzych (Dz. Urz. Woj. Doln. poz. 3182) Nr XLV/551/2017.

⁵⁵ Od lutego 2013 r. jako Śląskie Konsorcjum Autobusowe sp. z o.o., tj. spółka utworzona przez członków konsorcjum, na potrzeby realizacji zamówienia publicznego, którego dotyczy umowa z 3 grudnia 2012 r.

⁵⁶ Umowa nr 522/2012.

⁵⁷ Dz.U. z 2018 r. poz. 1986 ze zm.

⁵⁸ Postępowanie przeprowadzono z uwagi na fakt przekroczenia rocznego wykonania wzmk w 2013 r. (3,93 mln wzmk) i 2014 r. (4,22 mln wzmk).

2019 r., a także dwóch ostatnich zmian⁵⁹ tych rozkładów, zbadano zgodność częstotliwości rozkładów jazdy z *Planem transportowym*. Dla 12 z 13 rozkładów stwierdzono spełnienie wymagań częstotliwości odjazdów linii autobusowych z danych lokalizacji, a w jednym przypadku nie spełniono tych wymagań, co zostało opisane w sekcji *stwierdzone nieprawidłowości*.

Inicjatorem każdej ze zmian rozkładów jazdy był ZDKiUM (na podstawie przeprowadzonych analiz zasadności ich wprowadzenia), o których informowano operatora, zgodnie z postanowieniami umów transportowych.

(akta kontroli str. 1087-1090,1286-1345,1379-1459)

1.3.3. Zarząd wprowadził 38 zmian zakresu rzeczowego świadczonych usług transportowych (aneksami do umów transportowych) z powodu dostosowania oferty przewozowej do zmieniających się potrzeb pasażerów i sytuacji drogowej (np. remontów dróg)⁶⁰. Każda ze zmian była wnioskowana przez ZDKiUM, po uprzednio prowadzonej analizie zasadności jej wprowadzenia.

(akta kontroli str.1080-1086)

1.3.4. System informacji dla pasażera komunikacji miejskiej w Wałbrzychu obejmował:

a) graficzny rozkład jazdy autobusów udostępniony na stronie internetowej ZDKiUM, który umożliwiał:

- przeglądanie rozkładu jazdy z wybranego przystanku komunikacji miejskiej, z wybranej linii w wybranym kierunku oraz w formie tablicy elektronicznej informującej o najbliższych odjazdach z danego przystanku w czasie rzeczywistym (wg pozycji pojazdu) i rozkładowym (wg rozkładu jazdy). Ponadto dla wybranego kursu wyświetlano listę kolejnych przystanków do przystanku końcowego na danym kursie wraz z godzinami odjazdu z kolejnych przystanków;
- prezentację na mapie trasy przebiegu wybranej linii komunikacyjnej z zaznaczonymi przystankami i autobusami na trasie wraz z informacją o realizacji rozkładu jazdy przez dany autobus;
- pobranie i wydrukowanie rozkładu jazdy z danego przystanku;

b) aplikację *myBUS* dostępną na urządzeniach mobilnych, która umożliwiała korzystanie z rozkładu jazdy w analogicznym zakresie jak w ww. graficznym rozkładzie jazdy autobusów;

c) tablice dynamicznej informacji pasażerskiej, które umożliwiały:

- wyświetlanie najbliższych odjazdów autobusów z danego przystanku w czasie rzeczywistym (wg pozycji pojazdu) i rozkładowym (wg rozkładu jazdy) oraz komunikatów dotyczących komunikacji miejskiej w ostatnim dolnym wierszu tablicy;
- głosowe odczytanie bieżącej treści emitowanej na tablicy po wciśnięciu przycisku zamontowanego na konstrukcji wsporczej tablicy;

d) tabliczki przystankowe z rozkładem jazdy i informacjami dotyczącymi komunikacji miejskiej, które zawierały rozkłady jazdy w wersji drukowanej wszystkich linii komunikacyjnych, które obsługiwały dany przystanek oraz dodatkowe informacje związane ze zmianami rozkładów jazdy, utrudnieniami w komunikacji w związku z remontami dróg, sytuacjami awaryjnymi powodującymi czasowe przeniesienie przystanku, itp. Ponadto w gablotach na kluczowych przystankach zamieszczono schematy linii komunikacyjnych.

Administratorem systemu informacji dla pasażera był ZDKiUM. Jak wyjaśnił zastępca Dyrektora ZDKiUM, w ramach systemu informacji dla pasażera nie były

⁵⁹ Tj. wprowadzenia rozkładu wakacyjnego i korekty rozkładów jazdy linii 8 i 18 obowiązującej od 1 lipca 2019 r. oraz zmiany rozkładu linii nr 1 obowiązującej od 7 lipca 2019 r.

⁶⁰ Z pozostałych trzech aneksów, dwa dotyczyły zmian wielkości kar umownych, a jeden dotyczył doprecyzowania stron umowy.

i nie są gromadzone dane. ZDKiUM nie posiadał informacji dotyczącej liczby osób korzystającej z systemu informacji dla pasażera.

(akta kontroli str.743-759, 841-842)

1.3.5. W Wałbrzychu od dnia 1 grudnia 2018 r. wprowadzono Inteligentny System Transportu (ITS)⁶¹. W skład ITS wchodziło Centrum Monitoringu, Sterowania i Zarządzania Ruchem (CSR) nadzorujące prace takich systemów jak:

- system sterowania ruchem na obszarze centrum, obejmujący 17 skrzyżowań; w podstawowym trybie pracy system adaptuje się w czasie rzeczywistym (*true on-line*) do warunków ruchowych panujących na skrzyżowaniach;
- system informacji parkingowej składający się z dwóch komponentów: układu detekcji zajętości miejsc oraz tablic informacji parkingowej – system kierował do i wskazywał zapelnienie pięciu miejskich parkingów;
- system zarządzania komunikacją zbiorową, którego zadaniem jest realizacja następujących celów: poprawa punktualności i regularności kursowania, ułatwienie pracy służbom technicznym i nadzorującym jakość usług komunikacji publicznej, integracja i udostępnianie danych dla systemu dynamicznej informacji pasażerskiej, zapewnienie informacji dla pasażerów poprzez Internet, umożliwienie priorytetu dla transportu publicznego, podniesienie atrakcyjności transportu publicznego w mieście;
- system priorytetu dla komunikacji publicznej, w którym zastosowany został priorytet bazujący na zgłoszeniach przekazywanych do systemu centralnego; decyzje dotyczące przydzielania priorytetu podejmowane są centralnie z poziomu systemu sterowania ruchem przy współpracy z systemem zarządzania komunikacją zbiorową;
- system dynamicznej informacji pasażerskiej, zintegrowany z systemem zarządzania komunikacją zbiorową, który przekazuje informacje dla pasażerów poprzez tablice przystankowe oraz Internet – portal internetowy i aplikację mobilną; system wykorzystuje zaawansowane procedury przewidywania lokalizacji pojazdów i wykorzystuje do tego celu bieżące dane, pozyskiwane i gromadzone w systemie zarządzania komunikacją zbiorową;
- system zarządzania oświetleniem miejskim, umożliwiający zarządzanie oświetleniem ulicznym poprzez Internet;
- system monitoringu CCTV (monitoring miejski) obejmujący kamery miejskie oraz kamery detekcyjne badające natężenie ruchu na skrzyżowaniach;
- system informacji mobilnej (aplikacja *myBus*) i portal ITS⁶².

(akta kontroli str. 565-567, 630-680, 714-793, 840-843)

Nie była możliwa ocena, czy wprowadzenie ITS spowodowało poprawę funkcjonowania komunikacji miejskiej⁶³. Jak wyjaśnił zastępca Dyrektora ZDKiUM, w kwietniu 2019 r. rozpoczęto zadanie inwestycyjne pn. „Budowa obwodnicy Wałbrzycha w ciągu drogi krajowej nr 35”, w związku z czym na terenie miasta rozpoczęto roboty budowlane i zmieniono znacząco organizację ruchu w dwóch newralgicznych punktach. Dodatkowo Gmina Szczawno-Zdrój rozpoczęła przebudowę dwóch ulic bezpośrednio przyległych do ww. rejonów Wałbrzycha – do czasu zakończenia powyższych inwestycji drogowych, usprawnienie funkcjonowania komunikacji miejskiej poprzez wykorzystanie możliwości systemu ITS jest ograniczone.

⁶¹ W dniu 30 listopada 2018 r. sporządzony został Protokół odbioru końcowego potwierdzający, że wykonawca zaprojektował, dostarczył i wdrożył ITS wraz z wykonaniem robót budowlanych związanych z infrastrukturą ITS.

⁶² Strona internetowa its.walbrzych.eu.

⁶³ Zgodnie z przedstawioną przez wykonawcę ITS mikrosymulacją dotyczącą fragmentu ul. Wrocławskiej od skrzyżowania z ul. Długą do skrzyżowania z ul. Główną, obejmującą trzy skrzyżowania z sygnalizacją oraz jedno przejście dla pieszych z sygnalizacją świetlną, wprowadzenie ITS powinno poprawić czas przejazdu dla transportu miejskiego w sieci drogowej objętej symulacją średnio o 25% (o 36% w kierunku północ-południe oraz o 14% w kierunku południe-północ).

(akta kontroli str. 681-689,840-843)

1.3.6. Na podstawie danych gromadzonych przez system MUNICOM⁶⁴, ZDKiUM przeprowadzał w badanym okresie, zgodnie z art. 43 ust. 1 pkt 5 ustawy o publicznym transporcie zbiorowym, analizy w zakresie realizacji zaspokojenia potrzeb przewozowych wynikających z wykonania przewozów na podstawie umów o świadczenie usług publicznego transportu zbiorowego. W wyniku przeprowadzenia tych analiz wprowadzono korekty rozkładów jazdy oraz tras obsługiwanych przez komunikację miejską, m.in.: zmniejszono czasy przejazdów na wybranych liniach po godzinie 19; zwiększono czas przejazdu linii 11 na wybranym odcinku; uruchomiono dodatkowe kursy w celu dowozu pracowników w rejon Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej; zrezygnowano z obsługi komunikacyjnej jednej z firm w soboty i niedziele z powodu niewielkiej liczby pasażerów (linia nr 18); uruchomiono komunikację nocną na wniosek mieszkańców, lecz z uwagi na brak podróżnych, została ona zlikwidowana.

(akta kontroli str. 977-979)

1.3.7. Zgodnie z postanowieniami § 5 umów transportowych (z dnia 3 grudnia 2012 r. 2 kwietnia 2015 r.) operatora zobowiązano do składania: miesięcznych raportów zawierających dane dotyczące liczby wykonanych / niewykonanych kursów / wzkm na danej trasie; codziennych elektronicznych raportów o funkcjonowaniu komunikacji w dniu poprzednim⁶⁵; codziennych elektronicznych informacji (przekazanych do godziny 9:00) o zakłóceniach w planowanych kursach wg stanu na godzinę 7:00. Informacje wynikające z ww. sprawozdań były pomocne przy rozpatrywaniu telefonicznie składanych skarg pasażerów, m.in. na punktualność komunikacji miejskiej⁶⁶.

(akta kontroli str. 1012-1079,1286-1345,1379-1459)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Wbrew postanowieniom § 9 ust. 11 umów transportowych (z dnia 3 grudnia 2012 r. i 2 kwietnia 2015 r.), nie przeprowadzono waloryzacji stawki za 1 wzkm obowiązującej w 2017 r., tj. nie dokonano jej obniżenia o 0,16 zł⁶⁷ netto za wzkm (0,20 zł brutto), co skutkowało wypłaceniem wykonawcy w 2017 r. zawyżonego wynagrodzenia z tego tytułu na łączną kwotę 894,4 tys. zł.

Dyrektor Zarządu wyjaśnił, iż nie waloryzowano wyżej wskazanej stawki, gdyż operator skorzystał z przysługującego mu prawa do zmiany wynagrodzenia, w przypadku zmiany wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę, co przewidywał § 9 ust.12 i 14 umowy transportowej z 2 kwietnia 2015 r., jak i art. 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 2014 r. o zmianie ustawy Prawo zamówień publicznych⁶⁸ (dalej: ustawa o zmianie Pzp) i został w tym przypadku przekroczony jedynie termin porządkowy.

NIK wskazuje, że niezależnie od możliwości zmiany wynagrodzenia wykonawcy w związku ze wzrostem minimalnego wynagrodzenia za pracę, ZDKiUM związany był § 9 ust.11 umowy transportowej, który nakazywał coroczne przeprowadzanie waloryzacji stawki za wzkm.

(akta kontroli str.965-976,1164-1181,1294-1345,1379-1459)

⁶⁴ Dane liczbowe na temat korzystania przez pasażerów z poszczególnych autobusów komunikacji miejskiej i korzystania z przystanków, do przekazywania których zobowiązano operatora.

⁶⁵ Dane dotyczące liczby pasażerów, skasowanych biletów, punktualności pojazdów na trasie uzyskiwano z systemu MUNICOM.

⁶⁶ Łącznie wpłynęło 244 skarg telefonicznych, z których w: 2016 r. 34, 2017 r. 89, 2018 r. 87 oraz 34 w I półroczu 2019 r.

⁶⁷ Waloryzacja stawki za 1 wzkm o roczny: procentowy wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogłaszany przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego (dalej: GUS) w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” (z wagą 70%); wskaźnik wzrostu cen paliwa (ON) podany przez GUS (z wagą 30%). Za 2016 r. powyższe wskaźniki wyniosły odpowiednio 99,4% (spadek o 0,6%) i 91,5% (spadek o 8,5%), co przy uwzględnieniu wag dało wskaźnik waloryzacji stawki za 1 wzkm o -2,98%. Przy stawce za 1 wzkm obowiązującej w 2016 r. – 5,37 zł, zmiana stawki na 2017 r to -0,16 zł.

⁶⁸ Dz. U. z 2014 r., poz. 1232.

2. Dla rozkładów linii komunikacji miejskiej⁶⁹ nr 15⁷⁰, stwierdzono występowanie dłuższych odstępów czasu między godzinami odjazdów autobusów z przystanków, niż przewidziano w *Planie transportowym*. I tak:

a) w dni robocze nie występowały odjazdy między godziną 16:22 a 17:56, podczas gdy miały odjeżdżać co 60 minut;

Dyrektor Zarządu wyjaśnił, iż realizowane są 32 kursy tej linii w ciągu dnia, przez co utrzymano częstotliwość graniczną na poziomie 60 minut.

b) ostatni kurs autobusu odjeżdżał o godzinie 20:29, w sytuacji, gdy po godzinie 20:30 autobusy miały odjeżdżać co 60 minut.

Dyrektor Zarządu wyjaśnił, iż adaptacja *Planu transportowego*, nie zakładała uruchomienia kursów w późniejszych godzinach, jak i nie odnotowano wniosków pasażerów w tym zakresie.

NIK nie podziela wyjaśnień Dyrektora i wskazuje, iż wg *Planu transportowego* linia 15 po godzinie 20:30 powinna kursować co 60 minut, a odjazd o godzinie 20:29 był ostatnim w rozkładzie. Podobnie niezasadne jest wyjaśnienie w zakresie częstotliwości kursów, bowiem według *Planu transportowego* odjazdy mają następować co 60 minut, a nie średniodobowo co 60 minut.

(akta kontroli str.1087-1090,1203-1271)

1.4. Kontrola i ocena realizacji usług publicznego transportu zbiorowego

Opis stanu
faktycznego

1.4.1. W kontrolowanym okresie nie obowiązywały wewnętrzne procedury dotyczące kontroli i oceny operatora publicznego transportu zbiorowego. Zarząd, poprzez pracowników Działu Komunikacji Zbiorowej, dokonywał kontroli zgodnie z treścią *Zasad dokonywania kontroli Wykonawcy przez Zamawiającego oraz wymaganiami w zakresie usług przewozowych świadczonych przez Wykonawcę*, stanowiących załącznik Nr 4 do umów transportowych (z 3 grudnia 2012 r. i 2 kwietnia 2015 r.). Nadzór nad realizacją zadań związanych z funkcjonowaniem i rozwojem publicznego transportu zbiorowego był realizowany przez Kierownika Działu Komunikacji Zbiorowej oraz Zastępcę Dyrektora Zarządu. Pracownicy Działu Komunikacji Zbiorowej prowadzili bieżące kontrole: planowanych i wykonywanych wzmk przez operatora na podstawie planów, dziennych i miesięcznych rozliczeń oraz prawidłowości rozpatrywania skarg na operatora.

Główny specjalista ds. kontroli przeprowadził w 2018 r. kontrolę pn. *Realizacja zadań organizatora komunikacji zbiorowej – nadzór nad operatorem*. Trzech pracowników Działu Komunikacji Zbiorowej kontrolowało realizację usług świadczonych w zakresie publicznego transportu zbiorowego poprzez przeprowadzenie 50 wizji w terenie⁷¹, mających na celu ocenę punktualności przejazdów w miesiącu, a nadto sprawdzenie jakości świadczonych usług przewozowych m.in. w zakresie: kompletności i aktualności oznaczenia wewnętrznego i zewnętrznego pojazdu, czystości wewnątrz autobusu, możliwości zakupu biletów u kierowcy, prawidłowości ubioru kierowcy, stanu technicznego urządzeń autobusu (np. kasowników, oświetlenia i ogrzewania).

Zarząd przeprowadzał również kontrole punktualności w formie analizy informatycznego systemu zarządzania komunikacją miejską, gdzie przewidywano: analizę kursów wykonywanych przed czasem planowanego odjazdu⁷², po czasie planowanego odjazdu oraz kursów niewykonanych, co do których złożono skargi.

ZDKiUM naliczył również kary umowne w siedmiu z 14 przypadków, gdy ŚKA uznał pisemne skargi otrzymane od pasażerów.

⁶⁹ Wg stanu na dzień 1 lipca 2018 r., 1 stycznia 2019 r. i 21 czerwca 2019 r. z przystanku Beethovena – pętla 04P.

⁷⁰ Obsługującej ul. Beethovena.

⁷¹ 30 w dni robocze, a 20 w sobotę, niedzielę i święta.

⁷² Z częstotliwością raz w miesiącu dla 10 linii wybranych przez Zarząd, w wybranych czterech godzinach ustalonego dnia.

Na podstawie ustaleń kontrolerów ruchu, naliczono kary umowne wg taryfikatora stanowiącego załącznik nr 5 do umów transportowych w łącznej wysokości: 15,5 tys. zł w 2016 r.; 42,9 tys. zł w 2017 r., 82,8 tys. zł w 2018 r. i 33,2 tys. zł w I półroczu 2019 r. (uznane przez operatora), pomniejszające wypłacane ŚKA wynagrodzenie.

(akta kontroli str.1012-1079,1154-1158,1346-1354)

1.4.2. Zgodnie z art. 48 ust. 1 ustawy o *publicznym transporcie zbiorowym* organizator otrzymywał w wymaganym terminie, tj. do 31 marca każdego roku informację od operatora o liczbie i sposobie załatwiania skarg i reklamacji składanych przez pasażerów i przyznanych z tego tytułu odszkodowaniach w związku z realizacją usług w zakresie publicznego transportu zbiorowego. W ZDKiUM nie rozpatrywano jednak skarg pisemnych składanych na wykonywanie usług transportowych przez operatora, lecz przekazywano je do rozpatrzenia operatorowi (80 skarg). W latach 2016-2019 (I półrocze) operator rozpatrzył łącznie 89 pisemnych skarg⁷³, z których za zasadne uznał 39⁷⁴. Ze skarg uznanych za zasadne: 25 dotyczyło nieprawidłowego zachowania kierowcy (wobec pasażerów bądź na drodze); pięć dotyczyło odmowy sprzedaży biletów, a dziewięć - niepunktualności odjazdów i przyjazdów autobusów. W celu usunięcia zgłoszonych problemów operator podejmował działania w postaci: rozmów wyjaśniających i dyscyplinujących z kierowcami oraz sankcji dyscyplinarnych i finansowych wobec kierowców.

(akta kontroli str.1154-1158)

1.4.3. Stosownie do art. 49 ust. 1 ustawy o *publicznym transporcie zbiorowym* Zarząd opracowywał i przekazywał do Prezydenta Miasta Wałbrzycha informacje dotyczące publicznego transportu zbiorowego za lata 2016-2018. Informacje za lata 2016-2017 zostały sporządzone według wzoru określonego w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Infrastruktury⁷⁵, natomiast informację za 2018 r. sporządzono na nieaktualnym wzorze.

Sporządzone informacje za lata 2016-2018 zawierały wymagany zakres danych, lecz dane te nie były w pełni rzetelne, co opisano w sekcji *stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str.1189-1202)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W siedmiu z 14 przypadków uznania przez operatora pisemnych skarg otrzymanych od pasażerów, Zarząd nie naliczył kar umownych z tego tytułu w łącznej wysokości 0,8 tys. zł⁷⁶, pomimo że skargi te dotyczyły przypadków wymienionych w załączniku *Kary umowne do umów transportowych* z 3 grudnia 2012 r. i 2 kwietnia 2015 r.

Dyrektor Zarządu wyjaśnił, iż zaniechanie obciążenia operatora karami umownymi w ww. przypadkach było wynikiem omyłek, które niezwłocznie zostaną naprawione.

(akta kontroli str.1154-1158,1276-1285)

2. Zarząd nie sporządził informacji dotyczącej transportu publicznego za 2018 r. według wzoru przewidzianego załącznikiem nr 1 do rozporządzenia Ministra

⁷³ W tym 80 przekazanych przez ZDKiUM i 9 złożonych bezpośrednio do operatora.

⁷⁴ W tym: w 2016 r. 22 skargi, w tym 5 uznanych za zasadne; w 2017 r. 30 skarg, w tym 12 uznanych za zasadne; w 2018 r. 26 skarg, w tym 14 uznanych za zasadne, a w I połowie 2019 r. 11 skarg, w tym 8 uznanych za zasadne.

⁷⁵ Z dnia 23 marca 2011 r. w sprawie wzoru formularza do przekazywania informacji dotyczących publicznego transportu zbiorowego (Dz. U. nr 86, poz.473).

⁷⁶ Z tytułu: przewozu i rozmowy kierowcy z osobą na pierwszym pomoście autobusu za barierką w 2016 r. - kary umowne 168 zł (Zarząd przyjął, iż wprowadzone umową transportową z 2 kwietnia 2015r. uchybienie z tego tytułu, stosowano również w okresie obowiązywania umowy z 3 grudnia 2012 r., m.in. z uwagi na konieczność zapewnienia bezpieczeństwa pasażerom i innym uczestnikom ruchu); palenia papierosów przez kierowcę autobusu w 2017 r. (kara umowna 88,2 zł); odmowy sprzedaży biletów pasażerom przez kierowcę w latach 2017 -2019 (łącznie 4 przypadki, kary umowne 441 zł); nieuprawniona zmiana rozkładu jazdy przez kierowcę autobusu w 2018 r. (kara umowna 132,3 zł).

Infrastruktury z dnia 5 grudnia 2018 r. w sprawie szczegółowego zakresu informacji dotyczących publicznego transportu zbiorowego oraz wzorów formularzy do przekazywania tych informacji⁷⁷.

Dyrektor Zarządu wyjaśnił, iż omyłkowo zastosowano nieaktualny wzór informacji, w którym zaprezentowano jednak ogół wymaganych danych.

(akta kontroli str. 1189-1202, 1276-1285)

3. W opracowanych informacjach dotyczących transportu publicznego za lata 2016-2018, stwierdzono wprowadzenie nie w pełni rzetelnych danych. I tak, w informacji za: [a] 2016 r. i 2017 r. w pozycji 6 „Łączna liczba autobusów, którymi są wykonywane przewozy na obszarze właściwości organizatora oraz powyżej 50 miejsc” podano nieprawidłową wielkość 55 zamiast 56; [b] 2018 r. w pozycji 10 Liczba przystanków ogółem, w tym będące własnością jednostki samorządu terytorialnego podano 294 i 184 zamiast rzeczywistych wielkości wynoszących odpowiednio 300 i 190.

Dyrektor ZDKiUM wskazał, iż były to omyłki i zostaną sporządzone korekty sprawozdań.

(akta kontroli str. 1189-1202, 1272-1275)

OCENA CZĄSTKOWA

Realizowane przez Zarząd działania w zakresie planowania, organizacji i zarządzania publicznym transportem zbiorowym, zapewniały jego funkcjonowanie i rozwój na terenie miasta.

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

2. Realizacja inwestycji dotyczących transportu zbiorowego

2.1. W Planie transportowym wyznaczono cel, bez określenia terminu realizacji, w postaci modernizacji 11 kluczowych przystanków⁷⁸ komunikacji miejskiej. W latach 2013-2015 osiem z tych przystanków zmodernizowano, w tym dwa kompleksowo, a sześć wyposażono w wiaty i tablice dynamicznej informacji pasażerskiej; jeden przystanek zlikwidowano; a dwa⁷⁹ przystanki przewidziano do modernizacji w latach 2021-2022. Nie było innych planów/programów modernizacji infrastruktury przystankowej.

(akta kontroli str. 69-70, 80, 844-848)

W latach 2016-2019 (I połowa) w zakresie budowy, przebudowy i remontu oraz utrzymania infrastruktury przystankowej zrealizowano zadania o łącznej wartości 4 917,8 tys. zł⁸⁰, z czego na bieżące utrzymanie wydatkowano 2 003,6 tys. zł⁸¹.

W ramach zadań z zakresu budowy, przebudowy i remontu infrastruktury przystankowej zaplanowano i zrealizowano łącznie 28 postępowań o udzielenie zamówień publicznych⁸², w wyniku czego:

- wybudowano trzy⁸³ nowe przystanki⁸⁴, w tym dwa w ramach przebudowy i modernizacji drogi, wyposażając je m.in. w wiaty przystankowe i tablice dynamicznej informacji pasażerskiej;

⁷⁷ Dz.U. 2018 poz. 2382.

⁷⁸ Przystanki: (1) Sokolowskiego – Szpital, (2) Andersa – Wańkowicza, (3) Armii Krajowej – Stary Zdrój, (4) Armii Krajowej – Dworzec Miasto, (5) Pl. Grunwaldzki – Wysockiego, (6) Pl. Grunwaldzki – Al. Wyzwolenia, (7) Pl. Grunwaldzki – Chrobrego, (8) Piłsudskiego – Pl. Tuwima, (9) 1 Maja – WWSZiP, (10) Al. Podwale – Kasztelańska oraz (11) zintegrowany węzeł przesiadkowy Wałbrzych – Śródmieście.

⁷⁹ U uruchomienie przebudowanego przystanku przewidzianego jako zintegrowany węzeł przesiadkowy Wałbrzych – Śródmieście planowane na 2021 r. (planowane rozpoczęcie inwestycji związanej z budową przylegającego do przystanku kolejowego nowoczesnego dworca kolejowego i autobusowego to III kwartał 2019 r.). Planowane zakończenie kompleksowej przebudowy przystanku 1 Maja – WWSZP, przeprowadzanej w ramach zadania pn. „Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 367 – obwodnica Sobiecin w Wałbrzychu (Droga Sudecka)”, to 2022 r.

⁸⁰ W tym 1 472,0 tys. zł w 2016 r., 1 887,1 tys. zł w 2017 r., 1 260,5 tys. zł w 2018 r. i 298,1 tys. zł w 2019 r. (I połowa).

⁸¹ W tym 550,6 tys. zł w 2016 r., 591,3 tys. zł w 2017 r., 563,7 tys. zł w 2018 r. i 298,1 tys. zł w 2019 r. (I połowa).

⁸² W tym 9 postępowań w trybie przetargu nieograniczonego na roboty budowlane, 9 postępowań w trybie przetargu nieograniczonego na techniczne utrzymanie i konserwację przystanków oraz utrzymanie czystości na przystankach oraz 10 postępowań na bieżące utrzymanie i remonty przystanków.

⁸³ Przystanki: Pl. Konstytucji 3 Maja (04P), Bystrzycka-Rusinowa (04/1), Bystrzycka-Rusinowa (04/2).

- przebudowano i zmodernizowano 14 przystanków w ramach przebudowy i modernizacji dróg i/lub chodników i dróg dla rowerów, wyposażając je m.in. w nowe wiaty przystankowe (10 szt.) i tablice dynamicznej informacji pasażerskiej (5 szt.);
- wyremontowano 13 przystanków montując na nich nowe wiaty przystankowe;
- wyremontowano 10 przystanków montując na nich tablice dynamicznej informacji pasażerskiej (w ramach ITS).

(akta kontroli str. 55-68, 227-341)

2.2. W Planie transportowym, w celu umożliwienia osobom z niepełnosprawnościami samodzielnego korzystania z usług transportu publicznego, określono zasady przy projektowaniu, budowie i przebudowie infrastruktury przystankowej, całkowicie likwidujące bariery infrastrukturalne poprzez: obniżanie wysokich krawężników na przejściach dla pieszych; skracanie przejścia przez szerokie ulice poprzez wydzielanie azyli dla pieszych; lokalizację nowych przystanków jak najbliżej celów podróży; równanie poziomu peronów przystankowych z pierwszym stopniem podłogi w autobusie.

(akta kontroli str. 71-80)

2.3. W ramach kontroli szczegółowemu badaniu poddano trzy zamówienia publiczne związane z infrastrukturą przystankową, zrealizowane przez ZDKiUM w kontrolowanym okresie, tj. zamówienie pn.:

- „Inteligentny System Transportu (ITS) w Wałbrzychu”, które przeprowadzono na podstawie art. 39 i art. 40 ust. 1 i 3 *Pzp* jako przetarg nieograniczony na roboty budowlane, usługi i dostawy, gdzie dostawy były głównym przedmiotem zamówienia, o wartości zamówienia większej niż kwoty określone w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ust. 8 *Pzp* i wynoszącej 10 821,4 tys. zł (w tym: 501,8 tys. zł – opracowanie projektu ITS oraz 10 319,6 tys. zł – dostawa i wdrożenie ITS wraz z robotami budowlanymi umożliwiającymi uruchomienie ITS);
- „Budowa przystanku autobusowego przy ul. Piłsudskiego w Wałbrzychu – przebudowa części chodnika z dostosowaniem do potrzeb przystanku komunikacji miejskiej, przy skrzyżowaniu ul. Piłsudskiego i pl. Konstytucji 3 Maja w Wałbrzychu”, które przeprowadzono na podstawie art. 39 i art. 40 ust. 1 i 2 *Pzp* jako przetarg nieograniczony na roboty budowlane, o wartości zamówienia niższej niż kwoty określone w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ust. 8 *Pzp* i wynoszącej 299,5 tys. zł;
- „Dostawa i montaż 5 wiat przystankowych”, o wartości zamówienia wynoszącej 99,9 tys. zł, które przeprowadzono na podstawie art. 4 pkt 8 *Pzp* oraz zgodnie z zarządzeniem nr 3/2015 Dyrektora ZDKiUM z dnia 16 stycznia 2015 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu postępowania w sprawie zamówień i konkursów, do których nie stosuje się przepisów *Pzp*.

W wyniku ww. badania stwierdzono, że ZDKiUM odpowiednio przygotował i przeprowadził postępowania o udzielenie zamówienia dla poddanych kontroli ww. trzech inwestycji związanych z infrastrukturą przystankową, w tym w szczególności:

- a) w dokumentacji projektowej dla robót budowlanych uwzględniono ułatwienia dla osób z niepełnosprawnościami i osób o ograniczonej zdolności poruszania się, zgodnie z art. 34 ust 3 pkt 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. *Prawo budowlane*⁸⁵ oraz wymogi dotyczące w szczególności zatok autobusowych, usytuowania wiat przystankowych, przejść dla pieszych, zgodnie z § 44, § 119 i § 127 rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r.

⁸⁴ Dodatkowo w okresie objętym kontrolą powstał nowy przystanek Dworzec Szczawienko, który pełnił funkcję węzła przesiadkowego – inwestycja przeprowadzona była przez Urząd Miejski w Wałbrzychu.

⁸⁵ Dz.U. z 2019 r. poz. 1186.

w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie⁸⁶;

- b) w prawidłowy sposób opisano przedmiot zamówienia na roboty budowlane za pomocą dokumentacji projektowej oraz specyfikacji technicznej wykonania i odbioru robót budowlanych, a dla zamówienia na zaprojektowanie i wykonanie robót budowlanych – za pomocą programu funkcjonalno-użytkowego, zgodnie z art. 31 ust. 1 i 2 Pzp;
- c) wartość zamówień została prawidłowo i z należytą starannością określona na podstawie kosztorysu inwestorskiego, zgodnie z art. 33 ust. 1 i 2 Pzp;
- d) zastosowano dozwolone kryteria do wyboru wykonawcy zamówienia, określone w art. 91 ust. 2 Pzp;
- e) w odpowiedni sposób zabezpieczono interesy zamawiającego w projekcie umowy, zgodnie z art. 36 ust. 1 pkt 15 Pzp;
- f) w prawidłowy sposób dokonano ogłoszenia o zamówieniu, zgodnie z art. 40-42 Pzp; w celu przeprowadzenia postępowania powołano komisję przetargową⁸⁷; osoby wykonujące czynności w postępowaniu złożyły pisemne oświadczenie o braku lub istnieniu okoliczności, o których mowa w art. 17 ust. 2 Pzp;
- g) najkorzystniejsze oferty zostały wybrane w oparciu o ustalone wcześniej kryteria oraz były zgodne z SIWZ (art. 82 ust. 3 i art. 91 ust. 1 Pzp);
- h) zamówienie „Inteligentny System Transportu (ITS) w Wałbrzychu” było dofinansowane ze środków Unii Europejskiej⁸⁸ w wysokości 85% kwoty wydatków kwalifikowalnych, jednak ze względu na nieprzekroczenie wartości zamówienia kwot określonych w art. 169 ust. 2 Pzp, dokumentacja tego postępowania przetargowego nie była przedmiotem kontroli uprzedniej Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych;
- i) zakres świadczenia wykonawców wynikający z zawartych umów był tożsamy z ich zobowiązaniem zawartym w ofercie, zgodnie z art. 140 ust. 1 Pzp.

(akta kontroli str. 342-352, 357-387, 398-505, 578-689)

2.4. ZDKiUM sprawował skuteczny nadzór nad realizacją budowy, przebudowy oraz dostaw związanych z obiektami infrastruktury przystankowej (w ramach wybranych do szczegółowej kontroli trzech zamówień) oraz rzetelnie wywiązywał się z obowiązków inwestora, w szczególności:

- inwestycje realizowane były zgodnie z harmonogramem określonym w umowie i terminowo zakończone;
- w trakcie realizacji umów nie wprowadzono do nich nieuprawnionych w świetle art. 144 Pzp zmian w stosunku do treści oferty, na podstawie której dokonano wyboru wykonawcy – w zamówieniu „Inteligentny System Transportu (ITS) w Wałbrzychu”, na podstawie art. 144 ust. 1 pkt 2 Pzp, w wyniku protokołów uzasadniających konieczność wykonania robót dodatkowych i zamiennych, podpisano aneks wydłużający termin wykonania zamówienia oraz zwiększający wartość⁸⁹ umowy;

⁸⁶ Dz.U. z 2016 r. poz. 124.

⁸⁷ Organizacja, skład, tryb pracy oraz zakres obowiązków członków komisji przetargowej zostały określone w zarządzeniu nr 49/2014 Dyrektora ZDKiUM z dnia 17 czerwca 2014 r. (ze zm.) w sprawie wprowadzenia Regulaminu postępowania w sprawie przygotowania postępowań o udzielenie zamówień publicznych, prowadzenia postępowań, zasad powoływania składu i prac komisji przetargowej, sporządzania protokołów postępowań, zawierania umów w związku z przeprowadzonymi postępowaniami, prowadzenia rejestru postępowań oraz przechowywania dokumentacji z przeprowadzonych postępowań w ZDKiUM.

⁸⁸ W ramach realizacji projektu pn.: „Ograniczenie niskiej emisji w Wałbrzychu poprzez wprowadzenie zrównoważonej mobilności miejskiej i podmiejskiej” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020, Oś Priorytetowa nr 3. Gospodarka niskoemisyjna, Działanie 3.4. Wdrożenie strategii niskoemisyjnych.

⁸⁹ Aneks nr 7 z dnia 19 października 2018 r. przedłużający termin wykonania zamówienia z 19 października 2018 r. do 30 listopada 2018 r. Zwiększono wartość dostawy i wdrożenia ITS wraz z robotami budowlanymi umożliwiającymi uruchomienie ITS z 10 319,6 tys. zł do 10 455,4 tys. zł.

- roboty i dostawy zostały zrealizowane zgodnie z SIWZ, w szczególności zgodnie z określonymi w projekcie budowlanym wymogami oraz dostosowania obiektu do potrzeb osób z niepełnosprawnościami;
- dokonano rzetelnego odbioru dokumentacji powykonawczej oraz robót i dostaw;
- wykonywano raz do roku przeglądy w okresie gwarancyjnym, podczas kontroli stanu technicznego.

(akta kontroli str. 355, 385-388, 391-392, 506-567, 578-581, 794-823)

2.5. ZDKiUM prawidłowo dokonywał rozliczeń finansowych z wykonawcami realizującymi budowę, przebudowę lub remonty oraz dostawy związane z obiektami infrastruktury przystankowej (w ramach wybranych do szczegółowej kontroli zamówień), w szczególności:

- nie wystąpiły przypadki niewywiązania się przez ZDKiUM z umownych obowiązków wobec wykonawcy;
- nie wystąpiły przypadki braku lub nienależytego wywiązania się przez wykonawcę z umownych obowiązków wobec ZDKiUM.

(akta kontroli str. 353-356, 389-397, 690-713)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

ZDKiUM prawidłowo i efektywnie zrealizował skontrolowane zadania inwestycyjne, z zachowaniem obowiązujących standardów określonych w *Planie transportowym*.

OBSZAR

Opis stanu
faktycznego

3. Stan techniczny taboru komunikacji miejskiej.

3.1. Miejskie przewozy pasażerskie wykonywane były według stanu na dzień 30 czerwca 2019 r., przez 56 autobusów, w tym:

- 3 autobusy typu MIDI – Solaris Urbino 8,9 o pojemności 63 osób;
- 45 autobusów typu MAXI – Solaris Urbino 12 o pojemności 91 osób;
- 8 autobusów typu MEGA – Solaris Urbino 18 o pojemności 155 osób.

Najstarsze użytkowane pojazdy w liczbie 20 (17 MAXI i 3 MEGA) to autobusy wyprodukowane i dostarczone⁹⁰ w 2012 r., których przebieg na dzień 1 czerwca 2019 r. wynosił od 497,6 tys. km⁹¹ do 625,6 tys. km⁹². Pozostałe 36 autobusów zostało zakupionych w 2013 r.

Wszystkie autobusy wyposażone były w silniki spełniające normę czystości spalin EEV⁹³. Spełniały także standardy określone w *Planie transportowym* w zakresie przystosowania ich do przewozu osób z niepełnosprawnościami⁹⁴.

(akta kontroli str. 38, 50, 71-77, 836)

Zgodnie z wymogami ustawy z dnia 11 stycznia 2018 r. o elektromobilności i paliwach alternatywnych⁹⁵ (dalej: ustawa o *elektromobilności*), wymóg udziału pojazdów elektrycznych we flocie świadczącej usługi dla zbiorowego transportu

⁹⁰ Autobusy zakupione przez Gminę Walbrzych w ramach realizacji projektu pn.: „Modernizacja infrastruktury transportu publicznego w Walbrzychu, obejmująca zakup nowych, przyjaznych dla środowiska autobusów” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013, Priorytet 3 Rozwój infrastruktury transportowej na Dolnym Śląsku („Transport”), Działanie 3.3. „Transport miejski i podmiejski”.

⁹¹ Solaris Urbino 18 (numer boczny 113, nr rejestracyjny DB4979A).

⁹² Solaris Urbino 12 (numer boczny 110, nr rejestracyjny DB4970A).

⁹³ Environment Enhanced Vehicle - pojazd przyjazny dla środowiska; amerykańska norma emisji spalin, w której emisja poszczególnych składników spalin mieści się pomiędzy wymaganiami europejskich norm Euro5 a Euro6.

⁹⁴ W zakresie przystosowania taboru komunikacji miejskiej do przewozu osób z niepełnosprawnościami, w Planie transportowym określono, że oprócz zapewnienia pojazdów niskopodłogowych i niskowejściowych powinno się stosować inne ułatwienia polegające m.in. na: czytelnym oznakowaniu na zewnątrz i wewnątrz pojazdów, głosowej i elektronicznej zapowiedzi kolejnego przystanku, zapewnieniu specjalnego miejsca w autobusie dla osób na wózku.

⁹⁵ Dz.U. z 2019 r. poz. 1124 ze zm.

publicznego, będzie obligował Gminę Wałbrzych do zapewnienia do dnia 31 grudnia 2022 r. funkcjonowania 6 autobusów zeroemisyjnych⁹⁶ na terenie gminy.

W dokumencie „Analiza kosztów i korzyści związanych z wykorzystaniem autobusów zeroemisyjnych”, przygotowanego przez Gminę Wałbrzych na podstawie art. 37 ust. 1 *ustawy o elektromobilności*, wskazano na dostępność wymaganych parametrów sieci elektroenergetycznej wymaganych do przyłączenia infrastruktury ładowania autobusów elektrycznych oraz wytypowano w nim linie komunikacji, na których zastosowanie pojazdów elektrycznych będzie najbardziej efektywne⁹⁷. Powyższa analiza stwierdziła mniejszą opłacalność inwestycji w zakresie zakupu autobusów elektrycznych niż konwencjonalnych, pomimo znacznych korzyści środowiskowych i społecznych⁹⁸.

(akta kontroli str. 849-859)

3.2. Zgodnie z umowami transportowymi (z 3 grudnia 2012 r. i 2 kwietnia 2015 r.), wykonawca realizujący usługi przewozowe na terenie Wałbrzycha został zobowiązany do zapewnienia właściwej obsługi pasażerów poprzez m.in. codzienny przegląd stanu technicznego autobusów i dopuszczenie do jazdy autobusów sprawnych technicznie, czystych, estetycznych wewnątrz i na zewnątrz jak również dokonywania na własny koszt przeglądów technicznych autobusów w terminach i na zasadach określonych w przepisach powszechnie obowiązujących oraz na zasadach określonych przez producenta autobusów.

(akta kontroli str. 1294-1345, 1379-1459)

W ramach kontroli badaniu poddano wszystkie autobusy użytkowane w komunikacji miejskiej. Na podstawie zaświadczeń z przeprowadzonych badań technicznych i wpisów do dowodów rejestracyjnych badanych pojazdów stwierdzono, że w okresie kontrolowanym przeglądy techniczne były przeprowadzane w wymaganej częstotliwości⁹⁹, zgodnie z art. 81 ust. 1, 9 i 11 ustawy z 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym¹⁰⁰ (dalej: *Prawo o ruchu drogowym*), przez uprawnione jednostki – okręgowe stacje kontroli pojazdów. Pozytywny wynik ww. przeglądów technicznych potwierdził, że autobusy spełniały m.in. wymogi określone w art. 66 *Prawa o ruchu drogowym* oraz w przepisach rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych pojazdów oraz zakresu ich niezbędnego wyposażenia¹⁰¹.

(akta kontroli str. 814-834, 837-839)

W wyniku przeprowadzenia kontroli stanu technicznego pojazdów przez Wojewódzki Inspektorat Transportu Drogowego we Wrocławiu: w 2016 r. na 96 przeprowadzonych kontroli zatrzymano cztery dowody rejestracyjne, w 2017 r. na 26 przeprowadzonych kontroli nie zatrzymano żadnego dowodu rejestracyjnego, w 2018 r. na 29 przeprowadzonych kontroli zatrzymano jeden dowód rejestracyjny i w 2019 r. na 21 przeprowadzonych kontroli zatrzymano jeden dowód rejestracyjny. Najczęstszą przyczyną zatrzymania dowodów rejestracyjnych był wyciek płynów eksploatacyjnych.

⁹⁶ Autobus, wykorzystujący do napędu energię elektryczną wytworzoną z wodoru w zainstalowanych w nim ogniach paliwowych lub wyłącznie silnik, którego cykl pracy nie prowadzi do emisji gazów cieplarnianych lub innych substancji objętych systemem zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji, oraz trolejbus (art. 2 ust. 1 ustawy o elektromobilności).

⁹⁷ Linie nr 8, 9, 11, 15 i 18.

⁹⁸ W analizie wskazano konieczność przygotowania stacji wolnego ładowania (typu Plug-in) w zajezdni ŚKA Sp. z o.o. oraz stacji szybkiego ładowania (pantografowych) na pętlach wybranych linii autobusowych. Przewidywany koszt tych inwestycji łącznie z zakupem 3 autobusów elektrycznych do 2021 r. to 8 843,0 tys. zł. Uwzględniając te wydatki w całkowitym przepływie finansów dla ZDKiUM wyznaczone zostały wartości wskaźnika NPV dla Wariantu 0 (utrzymanie stanu obecnego taboru) oraz Wariantu 1 (wykorzystanie pojazdów elektrycznych). Na przestrzeni lat 2017-2032 wskaźnik ten wyniósł odpowiednio 242 890,6 tys. zł oraz 266 878,6 tys. zł.

⁹⁹ Z uwzględnionym przypadkiem wydłużonego czasu między kolejnymi obowiązkowymi badaniami technicznymi wynikającymi z awarii pojazdów lub naprawą powypadkową i związanymi z tym dodatkowymi badaniami technicznymi powypadkowymi.

¹⁰⁰ Dz.U. z 2018 r. poz.1990 ze zm.

¹⁰¹ Dz.U. z 2016 r. poz. 2022 ze zm.

(akta kontroli str. 1462)

3.3. Nie wprowadzono stałego (powtarzalnego) przydziału konkretnego taboru do obsługi poszczególnych linii komunikacji miejskiej. Ogólne zasady stosowane przy doborze autobusów, co do ich liczby i rodzaju (typu) niezbędnych do obsługi danej linii komunikacyjnej oraz częstotliwość kursów na danej linii komunikacyjnej, zostały określone w umowach transportowych (z 3 grudnia 2012 r. i 2 kwietnia 2015 r.)¹⁰² zgodnie z przewidywanym obłożeniem pojazdów i planowaną liczbą wozokilometrów¹⁰³. W oparciu o te regulacje konkretne pojazdy były planowane na każdy dzień doraźnie przez dyspozytora zajezdni w siedzibie operatora transportu (ŚKA).

(akta kontroli str. 835, 1141-1150, 1294-1345, 1379-1459)

Stwierzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Stan techniczny taboru autobusowego zapewniał pasażerom bezpieczne warunki korzystania z komunikacji miejskiej.

OBSZAR

4. Wydatkowanie środków na utrzymanie i funkcjonowanie transportu publicznego

Opis stanu
faktycznego

4.1. Finansowanie przewozów komunikacji miejskiej

4.1.1. W ramach umów transportowych z 3 grudnia 2012 r. i 2 kwietnia 2015 r. wypłacono operatorowi łączne wynagrodzenie w wysokości: 26 017,8 tys. zł w 2016 r.; 25 936,8 tys. zł w 2017 r.; 27 191,6 tys. zł w 2018 r. (wzrost o 9,2%), a w 2019 r. planowano wydatkować 28 500,0 tys. zł, i wydatkowano w I półroczu 2019 r. 14 310,1 tys. zł (50,2% planu na 2019 r.).

(akta kontroli str. 5-121, 891-893, 1009-1011)

4.1.2. Wynagrodzenie miesięczne operatora stanowiło wynik iloczynu obowiązującej stawki za 1 wzm oraz liczby faktycznie wykonanych wzm w danym miesiącu (bez dojazdów i zjazdów) uzgodnionej przez ZDKiUM i operatora. Stawka za 1 wzm (netto) wynosiła w latach 2012-2014 5,72 zł, 5,64 zł w 2015 r., 5,37 zł w latach 2016-2017, 5,57 zł w 2018 r. (wzrost o 3,7% w porównaniu do 2017 r.) oraz 5,80 zł w 2019 r. (wzrost o 4,1% w porównaniu do 2018 r.). W myśl postanowień § 9 ust. 11 umów transportowych z 3 grudnia 2012 r. i 2 kwietnia 2015 r., stawkę wzm planowano waloryzować o roczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych oraz wskaźnik wzrostu cen paliwa¹⁰⁴. W 2017 r. mimo wystąpienia w 2016 r. spadku ww. cen, które skutkowałyby waloryzacją stawki wzm o -2,97%, tj. o -0,16 zł, nie przeprowadzono stosownej waloryzacji, co opisano w pkt 1.2 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 965-976, 1009-1011)

4.1.3. Za faktycznie wykonane wzm w miesiącu uznawano wzm wykonane na podstawie rozkładów jazdy, powiększone o wzm dodatkowo zrealizowane¹⁰⁵ i pomniejszone o wzm niewykonane¹⁰⁶. Analiza miesięcznych rozliczeń wzm za

¹⁰² W załączniku nr 1 do umów transportowych określono np., że jeden autobus typu MIDI będzie kursował na linii nr 9 z częstotliwością 31 kursów w dzień roboczy i 26 kursów w sobotę (zgodnie z brzmieniem załącznika nr 1 do umowy transportowej, wprowadzonym aneksem do tej mowy z dnia 5 grudnia 2018 r.).

¹⁰³ Pierwotne dane na podstawie aktualizacji z dnia 31 sierpnia 2012 r. projektu „Planu funkcjonalnego autobusowej sieci komunikacyjnej na potrzeby publicznego transportu zbiorowego dla Miasta Wałbrzycha i Szczawna Zdroju” do wymogów Planu transportowego.

¹⁰⁴ Jako średnia ważona rocznego wskaźnika: zmiany cen paliwa (ON) ogłaszanego przez Główny Urząd Statystyczny (GUS); cen towarów i usług konsumpcyjnych ogłaszanego przez Prezesa GUS (waga 70%).

¹⁰⁵ W związku: 1) ze zmianą trasy wynikającą z objazdów spowodowanych w szczególności pracami prowadzonymi w pasie drogowym, wypadkami drogowymi i imprezami okolicznościowymi; 2) z dojazdami autobusów na komisariat policji – na wniosek konduktorów i kontrolerów biletowych.

¹⁰⁶ Dokumenty stanowiące podstawę rozliczeń: Miesięczne rozliczenie wzm wykonanych przez ŚKA (wykonane na podstawie rozkładów jazdy, jak i nadwykonane oraz niewykonane wzm); Wykaz niewykonanych przez ŚKA na poszczególnych liniach (niewykonane wzm na linii); Zjazdy wozów (rozliczenia miesięczne dla poszczególnych autobusów).

lata 2016-2019 (I półrocze) wykazała, iż w przypadku 10 miesięcy (23,8% rozliczeń) wypłacono operatorowi zaniżone wynagrodzenie, co szczegółowo opisano w sekcji *stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 1009-1011,1294-1345,1379-1459)

4.1.4. Wykaz osób uprawnionych do ulgowych przejazdów komunikacją miejską zawarto w przywoływanej już uchwale Rady Miejskiej Wałbrzycha z 19 marca 2015 r. w sprawie ustalenia cen i opłat za usługi przewozowe świadczone środkami transportu zbiorowego organizowanego przez Gminę Wałbrzych.

(akta kontroli str.1136-1140)

4.2. Finansowanie zadań utrzymania, budowy i remontu infrastruktury przystankowej Przewoźnicy za korzystanie z przystanków zapłacili łącznie w: 2016 r. 532,8 tys. zł; 2017 r. 573,9 tys. zł; 2018 r. 457,6 tys. zł; I półroczu 2019 r. 223,9 tys. zł. Zgodnie z treścią art.16 ust. 7 ustawy o *publicznym transporcie zbiorowym*, wspomniane opłaty stanowiły dochód Gminy Wałbrzych z przeznaczeniem na utrzymanie i budowę, przebudowę, remont przystanków oraz wiat przystankowych. Na wspomniane zadania ZDKiUM wydatkował w: 2016 r. łączną kwotę 1 957,7 tys. zł; w 2017 r. kwotę 1 838,6 tys. zł¹⁰⁷; w 2018 r. kwotę 1 260,5 tys. zł; w I półroczu 2019 r. kwotę 298,1 tys. zł.

(akta kontroli str.5-80, 897)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Analiza miesięcznych rozliczeń wzkm za lata 2016-2019 (I półrocze) wykazała, iż w przypadku 10 miesięcy¹⁰⁸ (23,8% poddanych kontroli rozliczeń) ZDKiUM zaniżył łącznie liczbę wykonanych wzkm o 1 707,5 i w konsekwencji wypłacił operatorowi wynagrodzenie niższe od należnego o łączną kwotę 9,7 tys. zł. Przyczyną powyższej nieprawidłowości było zaakceptowanie przez ZDKiUM nieprawidłowo sporządzonych przez operatora rozliczeń wzkm za transport zbiorowy.

Dyrektor Zarządu wyjaśnił, iż wskazane nieprawidłowości były wynikiem omyłki i niedopatrzeń pracownika, którego zobligowano do rzetelnego i poprawnego sporządzenia rozliczeń. Dyrektor ZDKiUM zadeklarował sporządzenie korekt wskazanych rozliczeń.

(akta kontroli str.1009-1079)

OCENA CZĄSTKOWA

Przeznaczone na utrzymanie transportu zbiorowego środki finansowe zapewniały właściwe funkcjonowanie i rozwój komunikacji miejskiej w Wałbrzychu.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Podjęcie działań celem dostosowania i aktualizacji treści *Planu transportowego* do wymogów wskazanych w ustawie o *publicznym transporcie zbiorowym*.
2. Podjęcie działań zmierzających do:
  - a) wyegzekwowania od wykonawcy usług transportowych kar umownych.

¹⁰⁷ W tym na utrzymanie techniczne i konserwację przystanków; w czystości przystanków: odpowiednio w 2016 r. 367,1 tys. zł i 162,3 tys. zł; 2017 r. odpowiednio 389,6 tys. zł i 153,1 tys. zł; 2018 r. odpowiednio 408,9 tys. zł i 154,7 tys. zł; I półroczu 2019 r. (planowano).

¹⁰⁸Tj. luty 2016 r., lipiec 2016 r., wrzesień 2016 r., kwiecień 2017 r., maj 2017 r., marzec 2018 r., kwiecień 2018 r., maj 2018 r., czerwiec 2018 r., sierpień 2018 r.

- b) skorygowania nieprawidłowo sporządzonych rozliczeń za wykonane usługi transportowe.
3. Przedłożenie Prezydentowi Miasta Wałbrzycha skorygowanych informacji dotyczących publicznego transportu zbiorowego za lata 2016-2018.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław, dnia   września 2019 r.

Kontroler
Paweł Potemski
główny specjalista
kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu
Dyrektor
Radosław Kujawiński

.....
podpis

.....
podpis